

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı
26 Temmuz 2018 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi 'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Jülide Sarıeroğlu'nun, 27'nci Yasama Döneminin hayırlı olmasını dilediğine, Komisyonun hedeflerine ve bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Jülide Sarıeroğlu'nun, İstanbul Milletvekili Fatih Süleyman Denizolgun'un istifası nedeniyle boşalan üyeliğe İstanbul Milletvekili Tülay Kaynarca'nın seçilmesinden dolayı kendisine hayırlı olsun dediğine ilişkin açıklaması

III.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi uyarınca Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına ilişkin karar

IV.- SEÇİMLER

1.- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kâtip üye seçimi

V.- SUNUMLAR

1. *Yasama Uzmanı Emre Topal'ın, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun çalışma usul ve esasları ile Komisyonun geçmişte yaptığı faaliyetler hakkında sunumu*

2.- *BM Kadın Birimi Ülke Direktör Vekili Sabine Nicole Freizer'in, BM Kadın Birimiyle yürütülen Türkiye'de Siyasi Liderlikte ve Siyasi Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi hakkında sunumu*

3.- *BM Kadın Proje Koordinatörü Neşe Çakır Sayran'ın, BM Kadın Birimiyle yürütülen Türkiye'de Siyasi Liderlikte ve Siyasi Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi hakkında sunumu*

VI.- KONUSU

A)GÖRÜŞMELELER

1.- *Komisyonun yeni dönemdeki çalışma programına ilişkin görüşmeler*

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

2'nci Toplantı

26 Temmuz 2018 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu saat 11.10'da açıldı.

Komisyon Başkanı Jülide Sarıeroğlu, 27'nci Yasama Döneminin hayırlı olmasını dilediğine, Komisyonun hedeflerine ve bugünkü gündemine,

İstanbul Milletvekili Fatih Süleyman Denizolgun'un istifası nedeniyle boşalan üyeliğe İstanbul Milletvekili Tülay Kaynarca'nın seçilmesinden dolayı kendisine hayırlı olsun dediğine,

İlişkin bir açıklamada bulundu.

İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi uyarınca Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulması kabul edildi.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun boş bulunan Kâtip üyeliğine Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir seçildi.

Yasama Uzmanı Emre Topal tarafından, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun çalışma usul ve esasları ile Komisyonun geçmişte yaptığı faaliyetler,

BM Kadın Birimi Ülke Direktör Vekili Sabine Nicole Freizer tarafından,

BM Kadın Proje Koordinatörü Neşe Çakır Sayran tarafından,

BM Kadın Birimiyle yürütölen Türkiye'de Siyasi Liderlikte ve Siyasi Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi,

Hakkında birer sunum yapıldı.

Komisyonun yeni dönemdeki çalışma programına ilişkin bir görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşölecek başka konu bulunmadığından 13.30'da toplantıya son verildi.

26 Temmuz 2018 Perşembe**BİRİNCİ OTURUM****Açılma Saati: 11.10****BAŞKAN: Jülide SARİEROĞLU (Adana)****BAŞKAN VEKİLİ: Habibe ÖÇAL (Kahramanmaraş)****BAŞKAN VEKİLİ: Candan YÜCEER (Tekirdağ)****SÖZCÜ: Zemzem Güleender AÇANAL (Şanlıurfa)**

BAŞKAN – Herkese hayırlı sabahlar diliyorum.

Çoğunluğumuz vardır, toplantımızı açıyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Jülide Sarieroğlu'nun, 27'nci Yasama Döneminin hayırlı olmasını dilediğine, Komisyonun hedeflerine ve bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Bildiğiniz gibi geçtiğimiz hafta toplandık, Komisyon üyelerimizin teveccühüyle, destekleriyle Başkanlık Divanımızı oluşturmuş durumdayız. Ben tekrardan yeni dönemin, 27'nci Dönemin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Geçtiğimiz hafta yaptığımız toplantıda da tüm Komisyon üyelerimiz Komisyon çalışmalarımız, önümüzdeki döneme ilişkin görüşleriyle alakalı olarak ifadelerde bulunmuşlardı. Hepimizin ortak temennisi, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun ilk kurulduğu günden itibaren misyonunu, vizyonunu dikkate aldığımızda bugüne kadar çok kıymetli başkanlarımızın ve Komisyon üyelerimizin vermiş olduğu katkılarla gerçekten önemli çalışmalar yapıldı, inşallah bu dönemde de bu çalışmalarda çitayı daha da yükseklere götürmek, ülkemizde kadın alanında hangi konu söz konusuysa bu alanda ilerleme sağlanması için gerekli çabaları ortaya koymak, gerekli iradeyi ortaya koymak için hep birlikte çalışacağız. Burada, hepimizin, tüm Komisyon üyelerimizin ki bu anlamda geçtiğimiz hafta da ifade etmiştik, tüm Türkiye'yi aslında temsil eden, tüm bölgelerimizden, farklı disiplinlerden, farklı tecrübelerden, farklı geçmişten, farklı hikâyeleri olan çok güçlü temsilcilerin olduğu bir Komisyonumuz var. Bunun ben bu dönemde büyük bir fırsat olacağına inanıyorum.

Hepimiz ifade ettik kadın konusunun siyasetüstü bir mesele olduğunu, kadın söz konusu olduğu zaman ideolojiler üstü bir bakış açısıyla, çözüm odaklı ortak akılla, diyalogla, istişareyle, konuşarak çözüm üretme konusunda gayret ortaya koyacağımızı. Tekrardan inşallah bu çabaları hep birlikte ortaya koyacağız. Bu süreçteki çalışmalarımızda sivil toplum örgütlerimizin katkı ve katılımlarını çok yoğun şekilde gerçekleştirmeyi hedefliyoruz. Sadece kadın odaklı çalışma değil, ülkemizde politikaların oluşturulmasında ilgili kurul ve temsil mekanizmalarında yer alan çatı örgütlerimiz, sendikalarımız, konfederasyonlarımız, meslek kuruluşlarımız, oralarla alakalı da çalışmalar yapacağız. Kadın konusunda geçmişten bugüne ülkemizde emek veren çok kıymetli sivil toplum örgütlerimiz ve çok kıymetli akademisyenlerimiz, bu anlamda fikir insanları var. Onlarla da inşallah çok ciddi olarak bir çalışma içerisinde olacağız.

Yine, bugün sunum alacağız uluslararası kuruluşlardan da. Bu dönem de yine geçmiş dönemde olduğu gibi ortak akılla, iyi örnekleri yerinde inceleyerek, tecrübe paylaşımlarını güçlü şekilde yaparak uluslararası kuruluşlarımızla da iş birliğimizi sürdürerek inşallah kadın ve kadına dair her alanda ilerleme sağlamak için dayanışma içerisinde, birlikte hareket etme içerisinde olacağız.

Ben kısaca size gündemimizde bulunan konular hakkında biraz bilgi vermek istiyorum. İlk olarak mutat bir uygulama imiş, Komisyon toplantılarımızda tam tutanak tutulması için bir karar alacağız. Sonrasında, ikinci olarak, Komisyonumuzun geçtiğimiz hafta kâtip üyeliği seçimini gerçekleştirememiştik. Hatırlayacağınız üzere Komisyonumuzda başkan, başkan vekilleri ve sözcümüzün seçimini gerçekleştirmiştik. Bu bağlamda, HDP Grubuna mensup Komisyon üyelerimizin birisine düşen kâtip üyelik boş kalmıştı. Bununla ilgili bize gelen bir önerge de var HDP Grubundan. Bu bağlamda, inşallah, bugün bu üyelik seçimini de gerçekleştirerek Başkanlık Divanımızın tam olarak teşekkül etmesini sağlamış olacağız.

Yine yeni bir dönem, tabii ki aramızda geçmiş dönemden gelen, tecrübeleri olan çok kıymetli arkadaşlarımız da var ama yeni bir dönem olduğu için KEFEK'in kuruluşu, vizyonu, misyonu, bugüne kadar yaptığı çalışmalarla ilgili KEFEK'teki uzman arkadaşımızın ve yine Azize Sibel Gönül Başkanımızdan bu yana, geçmiş dönemde Radiye Hanım'ın da başkanlığında KEFEK üyelerimizle yürütülen, Birleşmiş Milletlerle birlikte gerçekleştirilen önemli bir projemiz var. Bunun artık son fazına geçilmiş durumda. Bu fazı nasıl etkin şekilde değerlendirebiliriz tartışmadan önce Birleşmiş Milletlerdeki temsilcilerimizle dün de bir toplantı gerçekleştirmiştik, bugün onların da bu konuda bir sunumu gerçekleşecek. Ben her iki sunumun da Komisyon üyelerimiz açısından fayda sağlamasını temenni ediyorum.

Tabii, gündemimiz bu şekilde. Sonrasında da, az önce yine altını böyle kalın çizgilerle çizdiğimiz, ortak akılla çalışma konusunda, geçtiğimiz hafta yine söylemiştik, bir karar almıştık, yaz döneminde Komisyonumuzun çalışmasıyla alakalı, mutfak çalışmalarını gerçekleştirebilmemiz için Komisyon üyelerimizin önümüzdeki dönemde, Meclis açıldıktan sonra ya da yaz döneminde de çalışma anlamında ve hangi alanlarda yoğunlaşmamız, hangi başlıklar üzerinde çalışma gerçekleştirmemiz gerektiğiyle ilgili biz bir görüşlerinizi almak istedik. Bu anlamda belki bu yaz döneminde mutfak çalışmalarını gerçekleştirecek önümüzdeki döneme güçlü bir başlangıç yapabiliriz diye temenni ediyoruz. Basına kapalı olarak gerçekleştireceğimiz bu bölümde de Komisyon üyelerimizin genel olarak Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonumuzun önümüzdeki dönemki çalışma ajandasına ilişkin görüşlerini alacağız.

2.- Komisyon Başkanı Jülide Sarieroğlu'nun, İstanbul Milletvekili Fatih Süleyman Denizolgun'un istifası nedeniyle boşalan üyeliğe İstanbul Milletvekili Tülay Kaynarca'nın seçilmesinden dolayı kendisine hayırlı olsun dediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Bir Komisyon üyeliğimizde değişiklik oldu, bunu da ifade etmek istiyorum. İstanbul Milletvekilimiz Sayın Fatih Süleyman Denizolgun'un Komisyonumuzdaki üyeliği son buldu. Ben çok mutluyum, Fatih Bey'in ayrılmasından dolayı değil, Fatih Bey ayrıldıktan sonra -hafıza önemli Komisyon çalışmalarımızda, hem de biliyorsunuz kadın vekilliklerinde de ben vekillik dönemlerinin de uzun olmasının kadınların siyasetteki etkinliğinin daha güçlü olması açısından önemli olduğuna inandığım için- AK PARTİ İstanbul Milletvekilimizin dördüncü dönemi, artı geçmiş dönemde de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyesi olması hasebiyle o hafızanın buraya aktarılmasına da katkı sağlayacağına inandığımız tecrübeli iletişimci Tülay Kaynarca Vekilimiz Komisyonumuza dâhil olmuş durumda. Hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Bu bağlamda, kısa, ön açılışla ilgili, gündem maddelerimizle ilgili hususlarımız bu şekilde. İzin vererseniz ben gündem maddelerimize geçmek istiyorum.

III.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi uyarınca Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına ilişkin karar

BAŞKAN - İlk olarak İç Tüzük'ümüzün 33'üncü maddesinde "Komisyon karar verirse tam tutanak tutulur." hükmü yer almaktadır. Komisyon toplantılarımızda tam tutanak tutulmasını oylarınıza sunuyorum, ilk gündem maddemizi bu şekilde yerine getirmiş olacağız: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Bu bağlamda tam tutanak tutulacaktır ve Komisyon toplantılarımız da tarihe not düşülecektir bu vesileyle. Hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

IV.- SEÇİMLER

1.- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kâtip üye seçimi

BAŞKAN - Gündemimizin ikinci maddesine geçiyoruz. 14 üyemiz var, bu sebeple bu gündem maddemizi yerine getirebiliyoruz, boş bulunan kâtip üyelik için seçim gerçekleştireceğiz.

5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu'nun 2'nci maddesi uyarınca Komisyonumuz siyasi parti gruplarının yüzde oranlarına göre 1 başkan, 2 başkan vekili, 1 sözcü ve 1 kâtip üye seçmektedir. Bu görevlerin dağılımı siyasi parti gruplarının yüzde oranlarına göre belirlenmektedir. Bu oranlara göre AK PARTİ Grubuna 3, CHP ve HDP gruplarına birer üye düşmektedir. Bu durumda HDP Grubuna mensup bir üyemizi kâtip üye olarak bugün seçeceğiz.

Önce Komisyonumuz toplantısında hazır bulunan en genç 2 üyesini yine geçtiğimiz hafta olduğu gibi tasnif Komisyonu üyesi olarak görevlendireceğiz. Bu bağlamda üyelerimiz görevlerinin başındalar. Teşekkür ediyoruz.

Komisyon görevlilerimiz de üyelerimize şu anda mühürlü zarflarımızı ve pusulalarımızı dağıtıyorlar.

Şimdi Komisyon Kâtip üyeliği için adaylarımızı belirleyeceğiz. Bu bağlamda önergelerimizi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanlığına

Komisyonunda boş bulunan kâtip üyelik için aday olduğumu Komisyon Başkanlığına saygılarımla arz ederim.

Filiz Kerestecioğlu Demir

Ankara

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanlığına

Komisyonunda boş bulunan kâtip üyelik için Ankara Milletvekili Sayın Filiz Kerestecioğlu'nu aday gösteriyorum.

Saygılarımla arz ederim.

Dirayet Dilan Taşdemir

Ağrı

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanlığına

Komisyonunda boş bulunan kâtip üyelik için Ankara Milletvekili Sayın Filiz Kerestecioğlu'nu aday gösteriyorum.

Saygılarımla arz ederim.

Züleyha Gülüm

İstanbul

BAŞKAN – HDP Grubumuzun, görüldüğü üzere, adayı Filiz Hanım, bu bağlamda Komisyon üyelerimizin oylarına sunuyoruz.

Seçimi gizli oyla yapacağız, oylamamız başlamıştır.

(Oylar toplandı)

BAŞKAN – Oylamamız tamamlanmıştır, Tasnif Komisyonu üyelerimiz şimdi sayım işlemlerine başlamıştır.

(Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN – Tasnif Komisyonu üyelerimiz Necati Bey’e ve Sera Hanım’a teşekkür ediyoruz.

Tasnif Komisyonumuz tarafından oy sayım işlemi gerçekleştirildi; tutanak, Başkanlığımıza ulaştı.

Okutuyorum:

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanlığına

Komisyonla kâtip seçimi için 26/7/2018 tarihinde saat 11.00’de başlayan toplantıda kullanılan 18 adet oy pusulasının tasnifi sonucu aşağıda adı ve soyadı yazılı üye karşısında gösterilen oyu almıştır.

Tasnif Komisyonu:

Üye
Saliha Sera Kadıgil Sütlü
İstanbul

Üye
Necati Tıgılı
Giresun

Kâtip: Filiz Kerestecioğlu Demir (Ankara) Oy:16

Boş:2

BAŞKAN – Bu durumda Başkanlık Divanı üyelerimiz tamamlanmış görülüyor. Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Hanım kâtip üyeliğine seçilmiştir.

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – Kâtip üyemiz aramızda mı Sayın Başkanım?

BAŞKAN – Filiz Hanım başvurusunu yapmıştı, şu anda aramızda değil Filiz Hanım. Bir sonraki toplantımıza herhâlde katılıp kendisini tanıtacaktır.

Şimdi Komisyon çalışmalarımızla ilgili sunumlarımıza geçeceğiz.

İlk olarak Komisyonumuzun uzmanlarından Emre Bey KEFEK hakkında bir bilgilendirme yapacak.

Buyurun.

V.- SUNUMLAR

1. Yasama Uzmanı Emre Topal’ın, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun çalışma usul ve esasları ile Komisyonun geçmişte yaptığı faaliyetler hakkında sunumu

YASAMA UZMANI EMRE TOPAL – Teşekkür ederim efendim.

İsmim Emre Topal. Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı personeliyim, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda görevlendirildim. On üç yıldır Mecliste çalışmaktayım, hukukçuyum.

Bugün Komisyonumuzun çalışma usul ve esasları ile Komisyonumuzun geçmişte yaptığı faaliyetler hakkında kısaca, on- on beş dakikayı geçmeyecek bir sunum planlıyorum.

Yabancı konuklarımızın olduğunu da düşünerek proje kapsamında yapılan bir KEFEK tanıtım filmimiz var, ilk önce izin verirseniz o üç dakikalık filmle başlamak istiyorum ben.

(KEFEK tanıtım filmi izletildi)

YASAMA UZMANI EMRE TOPAL – Evet, izin verirseniz sunumuma başlıyorum.

İlk önce, efendim, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun kuruluşu, misyonu ve vizyonundan bahsetmemiz gerekiyor. Komisyonumuz, bildiğiniz gibi, 25 Şubat 2009 tarihinde TBMM’de kabul edilen 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu’nun kabul edilmesiyle kurulmuştur.

Komisyonun misyonu, amacı, kadın haklarının korunması ve geliştirilmesini sağlamak; bu konudaki gelişmeleri izlemek. TBMM’de kadınlarla ilgili spesifik bir uzmanlık kuruluşu, birimi olarak kurulmuştur.

Komisyonun vizyonu ise toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik etkili bir parlamenter denetim sağlamaktır.

Komisyonun kuruluşu hakkında, tabii, 21’inci Yasama Döneminden itibaren bu yönde kanun teklifleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmeye başlanıyor ancak bunun bir sonuca ulaşmasını ancak 2009 yılında gerçekleştirebiliyor. Şubat ayında Komisyonumuzun kanunu kabul ediliyor ancak Resmî Gazete’de yayımlanma tarihi 24 Mart 2009. Komisyonun, biz yürürlüğe giriş, kurulma tarihi olarak bunu kabul ediyoruz. KEFEK kuruluş yıl dönümü olarak kabul edilen tarih de budur efendim. Geçmişte bu yönde etkinliklerimiz olmuştur, ilerleyen slaytlarda da bir kısmını görebileceğiz.

Komisyonun görev ve yetkilerinden genel olarak bahsederek: Komisyonumuz misyonunu özel kanunu olan 5840 sayılı kuruluş Kanunu hükümleri uyarınca yürütüyor. Kanunumuzda boşluk olduğu durumlarda Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’ne tabi oluyoruz diğer komisyonlar gibi. Tabii, Komisyonumuz kanunla kurulduğu için İç Tüzük’le kurulan diğer ihtisas komisyonlarından daha fazla görev ve yetkisi olabiliyor.

Bulun amacı şudur: İlerleyen slaytlarda da göreceğiz. Biz bireysel başvuru kabul edebiliyoruz. Bir de bireylerle doğrudan ilgili işlem yapabildiğimiz için Parlamento hukukunda, Anayasa hukukunda bunun İç Tüzük’le değil bir kanunun olması gerektiği düşünülüyor. Bundan faydalanılarak Komisyonumuza daha fazla yetki verilmiş oluyor.

İnsan Hakları İnceleme Komisyonu ile bizim Komisyonumuz haricinde Dilekçe Komisyonunu bir kenara bırakırsak, bireysel başvuruları legal statüde inceleme yetkisine sahip bir komisyon bulunmamakta. Komisyonumuzun böyle güzel bir özelliği var. Tabii, diğer komisyonları gibi biz kanun tekliflerini -tasarı artık yeni hükûmet sistemi uyarınca kalktı biliyorsunuz- görüşebiliyoruz, alt komisyonlar kurabiliyoruz, bireysel başvuruları da inceleyebiliyoruz.

Yine Komisyon kanunumuzda yer alan maddeler uyarınca ulusal ve uluslararası kuruluşlarla, paydaşlarla projeler yürütebiliyoruz, farkındalık artırıcı etkinlikler düzenleyebiliyoruz.

Komisyon üyeliklerinden bahsetmek gerekirse: 26 üyemiz var. Her yasama dönemi başında Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca kararlaştırılıyor. Şu an 13+6+3+2+2; AK PARTİ, CHP, HDP, MHP ve İYİ PARTİ. Normalde diğer komisyonlarda, İç Tüzük’le kurulan komisyonlarda bağımsızlar temsil edilemez ancak bizim Komisyonumuzda bağımsızların temsil edilme hakkı var. Bağımsızdan kastımız, tabii, grup kuramayan siyasi partilerin üyeleri de dâhil. Şu an oransal olarak düşmediği için aramızda bağımsız üye yok.

Bildiğiniz gibi, Komisyonumuz 1 başkan, 2 başkan vekili, 1 sözcü ve 1 kâtip seçiyor. Komisyon toplantılarımızı komisyon başkanı yönetebilir, başkan vekilleri de yönetebilir. Genel Kurulda Komisyonu temsil etme yetkisi de Komisyon başkanının ve başkan vekillerinin. Sözcümüz sadece başkan ve başkan vekili yoksa buradaki toplantı yönetebilir gerektiğinde, uygulamada çok rastlamadığımız bir şey.

Seçim devreleri noktasında şöyle bir şeyden bahsetmemiz gerekiyor: Kanunumuzda ilk devre için seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devri için de iki. Ancak henüz uyum düzenlemeleri yapılmadı. İç Tüzük'te "iki artı üç" yıl şeklinde devreler var. Bizim ona tabi olacağımız düşünülmektedir. Yani komisyon üyelikleri için iki sene sonra tekrar seçim yapılacak, bu prosedürü baştan tekrarlayacağım.

Tabii, önemli bir alan. Yasamaya ilişkin faaliyetlerden biraz daha detaylı bahsetmemiz gerekirse: 703 sayılı KHK'yle Komisyon kanunumuzda uyum değişikliklerinin bir kısmı yapıldı. Kanun tasarılarını incelemek artık yetki alanımızdan çıktı böyle bir prosedür olmadığı için. Kanun tekliflerini ve olağanüstü hâl sırasında çıkarılabilecek Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini Komisyonumuz esas veya tali komisyon olarak görüşebiliyor. Biz bir teklifi, kararnameyi, herhangi bir metni incelerken komisyon kanunumuz gereği, görevimiz efendim, incelediğimiz metnin kadın-erkek eşitliği konusunda Anayasa'ya ve ülkemizin uluslararası yükümlülüklerine uygunluğunu incelemek. Bizim bakış açımız bu.

Komisyon sekreteryası tarafından, milletvekillerimiz tarafından da özellikle kadın ve aileyle ilgili hükümler içeren teklifler ciddi biçimde takip ediliyor. Bir kanun teklifini komisyona havale etmek Sayın Meclis Başkanının yetkisinde. Bazen uygun görülmeyebiliyor. Bu diğer komisyonlar için de geçerli. Komisyonumuzun bize havale edilmeyen bir teklifin komisyonda görüşülmesini talep etme yetkisi var İç Tüzük'ün 34'üncü maddesi uyarınca.

Esas ve tali komisyonlardan da bahsetmek gerek. Esas komisyon, görüştüğü rapor, hazırladığı metin Genel Kurul görüşmelerine esas alınan komisyondur. Tali komisyon, sadece bir iş hakkında görüş bildirir. Yani bir konu hakkında son sözü genelde esas komisyon söylüyor, Genel Kurulda da esas komisyon temsil edilmektedir. Komisyonumuz bu açıdan biraz sıkıntılı. Yani şu ana kadar esas olarak görüştüğümüz iş yok. Tali olarak görüştüğümüz işleri ben birazdan anlatacağım. Tabii, zaman içinde bunun değişmesini umut ediyoruz, bekliyoruz. Belki İç Tüzük değişikliğinde, tekrar bu yeni sisteme uyum amacıyla yapılacak değişikliklerde böyle bir tartışma gündeme gelebilir, gelmeyebilir.

Günümüzden geriye doğru gidersek: 26'ncı Dönemde tali komisyon olarak Komisyonumuz 3 kanun tasarısını karara bağladı. En yakın karara bağladığımız tasarı Türk Ceza Kanunu'yla ilgili bir tasarı. Bildiğiniz gibi, çocukların cinsel istismarı ve kadınlara yönelik cinsel saldırı fiillerine ilişkin cezaların artırılmasını öngören, aynı zamanda koruyucu önleyici tedbirleri de geliştiren, ilerleten bir kanun tasarısıydı. Komisyonumuzda kabul edildi. Biz esas komisyon olarak raporumuzu Adalet Komisyonuna yolladık ama erken seçim nedeniyle Adalet Komisyonu karara bağlayamadı ve hükümsüz sayıldı. Sayın bakanlarımızın açıklamalarından 1 Ekimden sonra bunun tekrar geleceğini tahmin ediyoruz, tabii, sayın milletvekillerimizin teklifleriyle.

Tabii, bazı tasarılar uluslararası anlaşmaların uygun bulunmasıyla ilgili. İKÖ (İslam Konferansı Örgütü) bünyesinde Türkiye'nin de esasen etkin çalışmalarıyla "kadının ilerlemesi teşkilatı" kurulması gündeme geldi. Buna ilişkin bir kurucu tüzük. Bu da Komisyonumuzda görüşüldü ve kabul edildi.

26'ncı Dönemin ilk yasama yılında görüşülen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulmasına ilişkin bir tasarı da Komisyonumuzda kabul edildi. Burada Komisyonumuzun önerdiği değişiklikler de gerek esas komisyonda gerek Genel Kurulda metne dercedildi ve bu kurum, Komisyonumuza da diğer komisyonlarla birlikte -ilgili İnsan Hakları, Dilekçe- bilgi vermekle yükümlü şu an cinsiyet ayrımcılığıyla ilgili. Henüz yapılanmasını yeni tamamlıyor. Bundan sonra raporlarının gelmesini bekliyoruz Komisyonumuza.

Tabii, burada tek tek bahsetmek mümkün değil ama Komisyonun kuruluşundan bu yana görüştüğü, gene tali komisyon olarak görüştüğü tasarı ve teklifleri görüyoruz. Genelde kadın, aile, kadına ilişkin uluslararası teşkilatlanma anlaşmaları -bir tasarı şeklinde geliyordu Türkiye Büyük Millet Meclisine-

Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı. Bu, yine 26'ncı Dönemde görüştüğümüz tasarıya benzer cinsel saldırı, cinsel istismar suçlarının cezalarında artış öngören bir tasarıydı. Bu da Komisyonumuzda görüşüldü. Daha sonra Anayasa Mahkemesi bu tasarının kanunlaşmış hâlinde bazı maddelerini iptal etti, tekrar düzenlendi 2006 yılında.

Tabii, İstanbul Sözleşmesi'ni de tali komisyon olarak gördük. En altta göreceğiz, Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi.

Efendim, Komisyon toplantıları hakkında da kısaca bilgi vermek istiyorum. Toplantı yeter sayımız 9; üye tamsayısının üçte 1'i. Karar yeter sayısı hazır bulunanların salt çoğunluğu. Ancak Bizim Komisyonumuz, İnsan Hakları İnceleme ve AB Uyum Komisyonu, bunlar kanunla düzenlenen komisyonlar, özellikle komisyonlar isminden de anlaşıldığı gibi. Bizim karar yeter sayımız 8 üye, 1/4'ünün bir fazlasından az olamıyor. Tabii, kâtip seçimi için, nitelikli çoğunluk arandığı hâller de mevcut, başkan, başkan vekili için.

Gündemimiz konusunda: Tabii, Komisyonu belirli bir gündemle toplantıya çağırma yetkisi Komisyon Başkanına ait. Ancak üyelerimizin inisiyatifyle de eğer Komisyon kabul ederse gündemi değiştirmek mümkün, çok uygulanan bir yöntem değildir. Gene çok uygulanmayan bir yöntem, üyelerin üçte 1'i de talep ederse -tıpkı Genel Kurulda olduğu gibi- olağanüstü çağrı benzeri diyebileceğimiz bir toplantı mekanizması mümkün.

Görüşmelerde söz sırası, istem talebine göre. Normalde Komisyon Başkanı ve Hükûmet temsilcisi söz sırasına bağlı değildi ama yeni hükûmet sistemindeki bakanların, yürütme erkinin Mecliste ne şekilde temsil edileceği henüz yeni yeni oturuyor. Genel Kurulda açılan usul tartışmasını da düşünürsek bir teklifi veya herhangi bir konuyu görüşmek için Hükûmet temsilcisinin hazır bulunmasının gerekli olmadığı düşünülmekte. Bu, zamanla oturacak. İç Tüzük değişikliği de geçince bu konuda sorun kalacağını düşünüyoruz.

Komisyon toplantılarına üyelerimiz-İç Tüzük'ün lafzını söylüyorum efendim- devamla mecburlar. Üst üste 3 toplantı veya bir yıl içindeki toplantıların üçte 1'ine katılım olmazsa siyasi parti grubu Komisyon üyesini geri çekebiliyor. Bizim Komisyondaki devamsızlık Genel Kurula etki etmiyor, herhangi bir şekilde Genel Kurul devamsızlığından sayılmıyor. Ama Komisyon toplantısına katılırsanız o gün Genel Kurul varsa o gün mazeretli sayılıyorsunuz, o şekilde olumlu bir yanı var.

Kapalı oturum, üyelerimizin üçte 1'inin talebi üzerine gerçekleşebilir. Burada Komisyon üyelerimiz ve yürütme erkinin temsilcileri haricinde kimse olamayacak bu durumda. Çok kullandığımız bir yöntem değil. Genelde komisyonların çalışma usulü açıklık, şeffaflıktan yana ama İç Tüzük'e tabi olduğumuz için bu kural bizim için de geçerli.

Kanunla kurulduk demiştik. Komisyonumuzun, tabii, yasama faaliyetleri yanında denetim faaliyetleri de var. Yalnız, bizim bildiğimiz yazılı soru, genel görüşme, Meclis soruşturması adlı geleneksel parlamenter denetim yollarından bizim yollarımız farklı. Genelde denetim faaliyetlerini biz bireysel başvurular yoluyla etkin bir şekilde icra ettiğimizi düşünüyoruz. Tabii, kadın-erkek eşitliğinin, kadın-erkek fırsat eşitliğinin ihlaline, cinsiyete dayalı ayrımcılığa ilişkin bireysel başvuruları Komisyonumuz kabul etmekte.

Diğer bir denetim faaliyeti, kısa filmimizde de gördüğünüz üzere, alt komisyonlar son derece etkin. Bunlara ilerleyen slaytlarda tekrar geleceğiz.

Biraz bireysel başvurulardan bahsetmek istiyorum. Komisyonumuza ıslak imzalı bir dilekçeyle veya faksla başvurulabilmekte. Biz burada Dilekçe Kanunu'ndaki şartların aranması esasını benimsiyoruz ama tabii ki Komisyonumuz resen de bir olaya müdahale edebilir, dilekçe şartlarını taşımasa da olayın ciddiyetine göre kayda aldığımız, işlem yaptığımız durumlar olabiliyor.

Kısaca, ben, 2009'dan itibaren Komisyonumuza yapılan başvuruların hangi alanlarda yoğunlaştığını göstermek istiyorum, tabloda görüyorsunuz. Bazıları, tabii, 2009, 2011, 2012, 2013 yıllarında, daha sonra çeşitli mevzuat değişiklikleri olunca başvurular başka bir yöne kaymaya başlıyor. Kamu kurumu girişlerinde cinsiyete dayalı ayrımcılık... Söz gelimi, özel kuvvetler veya özel harekât birimleri sadece erkek personel için alıma, ilana çıkıyorlar, bu tip başvurular gelebiliyor. Yükselmeye cinsiyete dayalı ayrımcılık yapıldığı iddiası Komisyonumuza yapılan başvurular arasında. Kadına yönelik şiddet vakaları olabiliyor, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar, kadın cinayetleri Komisyon başvurularımız arasında, sayıca az olmakla birlikte. Çocukların cinsel istismarı, bu da mümkün. Erken yaşta veya zorla evlilik istisnai olarak var, bu konuda alt komisyon raporumuz da var. Mobbing, iş yerinde psikolojik taciz aldığımız başvurulardan.

Son zamanlarda Komisyonumuza en çok iki grup başvuru intikal etmekte. Birinci grup, nafaka mağdurları. Burada, boşanan veya 6284 sayılı Kanun uyarınca haklarında koruyucu veya önleyici tedbir hükmedilen kişiler bu tedbirlerin aşırı, süresiz, devam edebilecek aile hayatını kendiliğinden sona erdirebileceğine yol açtığını iddia etmekte. Bu konuda başvurularımız oluyor.

Son grup da eşleri cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan mahkûm veya tutuklu olan kadınların başvuruları. Bu hassas bir konu, yanlış anlaşılmasını istemem, biraz açmak istiyorum. Kadın 15 yaşını tamamlamamış, erkek 17 yaşında. Yargıtay içtihatlarına göre burada sadece erkekler ceza alıyor. Erkekler içeride ama Medeni Kanun hükümleri uyarınca hâkim kararıyla evlilik mümkün. Eşleri hapiste, kadınlar çocuklarıyla mağdur olduklarını iddia ediyorlar, bu yönde başvurular var. Bu konuda Mecliste daha önce de bazı çabalar olmuştu kanuni düzenleme yapılmasına yönelik.

Başvuru şartlarımızdan bahsettik. Başvuruların incelenmesi noktasında biz yasama uzmanları olarak kayıt yapıldıktan sonra en kısa zamanda inceliyoruz, Komisyon Başkanımıza sunuyoruz. Tabii, burada, kişisel verilerin korunmasına ve gizlilik derecesine sahip evrakın muhafazasına azami dikkat sarf ediyoruz. Elbette, başvurular sonucunda başvurucuya bilgi vermemiz gerekiyor resmî kurumlarla, diğer kamu kurumlarıyla irtibata geçtikten sonra. Bazen hukuki bilgi vermekle yetinebildiğimiz gibi başka girişimlerimizin olduğu durumlar da mevcut.

Sayılar hakkında bilgi vermek istiyorum: 23'üncü Yasama Döneminde komisyonun kurulduğu yıl -yasama dönemi diyelim- 85 başvuru, 24'üncü Yasama Döneminde 88, 25'te komisyonlar teşekkül ettirilememişti, 26'ncı Yasama Döneminde de Komisyonumuza 67 başvuru intikal etmiş durumda.

Alt komisyonlara geçerseniz, tabii, ayrıntılı inceleme gerektiren bazı konular mevcut. Genelde 5 veya 7 üyeden müteşekkil alt komisyonlar oluşturuluyor. Alt komisyonların çalışma süresi değişiklik gösterebilir; üç ay, altı ay, bir yıl, tamamıyla konunun özelliğine göre değişiyor sayın vekillerimizin takdirine göre, Komisyon Başkanımızın görüşleri doğrultusunda.

Tabii, alt komisyonlarımız kamu kurum ve kuruluşlarıyla, üniversitelerle, sivil toplum örgütleriyle iş birliği hâlinde çalışıyor; resmî yazışmalarla bilgi edinebiliyor. Alt komisyon çalışmaları tamamlandıktan sonra raporlar üst komisyona yani Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna sunuluyor ve komisyonda kabul edildiği takdirde komisyon raporu olarak yayımlanması mümkün.

23'üncü Yasama Döneminde, baktığımızda, kurulan, raporunu tamamlayan ve raporu dağıtılan alt komisyonları görüyoruz. Erken yaşta evlilikler, erken yaşta ve zorla evlilikler, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, çocuk cinsiyeti nedeniyle kadın üzerinde oluşturulan psikolojik baskı, mobbing, eğitim sistemimizdeki toplumsal cinsiyet eşitliğinin yeri; 23'üncü Dönemde çalışılan konular bu şekilde.

24'üncü Döneme geçtiğimizde, toplumsal cinsiyet eşitliğinde medyanın rolü, toplumsal cinsiyet açısından Anayasa... Tabii ki komisyon çalışmaları da o anki siyasi konjonktürü takip ediyor. Bir Anayasa değişikliği gündemdeyse o yönde alt komisyon kurulması yoluna da gidilebilir.

Her alanda kadın istihdamının artırılması ve son olarak 24'üncü Dönemde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konulu komisyon raporu. Bu, bizim komisyon olarak önem verdiğimiz bir konu. Birazdan BM temsilcilerinin sunumlarında da bolca yer alacak. Teknik bir konu olduğu için ve bütçeyi de onaylanan Meclis olduğu için ilerlemenin mümkün olduğunu düşündüğümüz bir alan hızlı bir şekilde.

26'ncı Döneme gelirse, üç alt komisyonuz vardı: Türkiye'de Yaşayan Engelli Kadınlar ve Engellilere Bakmakta Olan Kişilerin Sorunları, Kırsal Alandaki Kadının Güçlendirilmesi ve Kırsaldaki Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi. Bu iki alt komisyonu maalesef tamamlayamadık. Çok ciddi, çok değerli çalışmalar yapıldı elbette.

BAŞKAN - Seçim gündemi nedeniyle tamamlanamadı.

YASAMA UZMANI EMRE TOPAL - Evet.

Tabii, bunların tekrar kurulup kurulmaması Komisyon Başkanımızın ve komisyonun takdirinde, bu toplantının ilerleyen kısmında görüşülecek şekilde.

Yurt dışında yaşayan, Türk vatandaşı olan ve vatandaşlıktan izinle çıkmış kadınların ve ailelerin sorunları -Alt Komisyon Başkanımız da burada, Tülay Hanım- 22 Mart 2018 tarihinde üst komisyonda raporumuz kabul edildi. Gerçekten daha çalışma aşamasında yasamaya etki eden bir komisyon. Bazı değişikliklere komisyon üyelerimizin, Alt Komisyon Başkanımızın önyak olduğunu ben bile söyleyebilirim. Belki ilerleyen kısımlarda Tülay Hanım da bu konuda yorumda bulunabilir.

Tabii, alt komisyon çalışmalarının önemi şu: Mevzuat değişiklikleri ve politika tercihlerine etki edebiliyor. KEFEK'in alt komisyon raporları gerçekten ciddiye alınmaktadır, bunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz. 23'üncü Yasama Döneminde kadına yönelik şiddetle ilgili alt komisyonumuzdaki bulgular, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun bizim komisyonumuzun görev alanına giren temel kanunlardan biri. Onun hazırlığı esnasında gözetilmiş ve oradaki bulgular kanuna dercedilmiştir.

Mobbing ile ilgili komisyon raporumuz da etki doğuran raporlardan biri. Diğerlerinin etki doğurmadığı anlamına gelmiyor ama somut netice aldığımız komisyon raporlarından biri. Psikolojik tacizle ilgili Başbakanlık Genelgesi'nin yayımlanmasına zemin hazırladığını söyleyebiliriz.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme raporu teknik anlamda bizim en etkili olduğunu düşündüğümüz komisyon raporu. Bu konuda TBMM idari teşkilatının da, Strateji birimimizin ciddi faaliyetleri var. Buradaki asıl üzerinde durulan konu, bütçeleme süreçlerinin toplumsal cinsiyet açısından kör ve duyarısız olduğu düşünülmekte. Bu konudaki sorunların giderilmesine yönelik bir çalışmaydı. Ben bu kısımları hızlı geçiyorum, BM temsilcilerimiz de bu konuda ayrıntılı bilgi verecekler.

Nitekim, Komisyonun yürüttüğü projeler hakkında da temel olarak bizim iki projemiz var. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Elverişli Ortamın Geliştirilmesi Ortak Programı; gene BM kadın birimiyle birlikte yürüttüğümüz bir projeydi, bu konuda bazı yasa taramaları yapıldı, detaylı bilgiler

ikinci kısımda olacak. Bu projenin devamı niteliğinde Türkiye’de Siyasi Liderlik ve Siyasi Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi hâlihazırda yürütülmekte, 2018’in sonuna kadar. Bu konularda birazdan bilgi verilmesi planlanıyor efendim detaylı olarak.

Biraz yurt dışı faaliyetlerinden bahsederek... Bizim her sene iştirak ettiğimiz Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu toplantıları mevcut. Mart ayında toplanıyor. Komisyonumuz bir heyetle katılıyor buna. Bizim tüm yurt dışı seyahatlerimiz için Komisyondan bir karar almamız gerekiyor diğer Meclis komisyonları gibi. Bu kararda heyetin kaç kişiden oluşacağı ve ne kadar süreyle, orada kimlerle temas edileceği özet olarak belirtilmekte. Bu konudaki yasal zeminimiz de Komisyon kanunumuz, ayrıca 3620 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun.

Tabii, Kadının Statüsü Komisyonunun toplantıları önemli. Ana oturumlar ülkemiz tarafından düzenlenen panel ve “side events”, yan etkinlikler mevcut, ikili görüşmeler de yapılabilmekte. Buna ilişkin geçmiş dönemdeki yapılanları faaliyet raporlarından görmeniz mümkün, Komisyonumuzun faaliyet raporlarında. Tabii, yaptığımız çalışmalara ilişkin ve kadın-erkek eşitliğinin durumuna ilişkin her yasama yılında kanunumuz gereği bir faaliyet raporu hazırlamak zorundayız. Bu raporumuz kadın milletvekillerine, diğer Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, ilgili bakanlıklara, sivil toplum örgütlerine, üniversitelerin kadın çalışma, KASAUM’lara gönderiliyor.

Son olarak efendim, kısaca görevli personelden bahsetmek istiyorum. 2 yasama uzmanımız var, 1 uzman yardımcımız var; ben Emre Topal ve Zeynep Hanım şu an izinde olduğu için aramızda değil, Yasama Uzman Yardımcımız Merve Hanım, bir de Halil Bey Komisyon memurumuz, evrak işleriyle ilgileniyor. Komisyon faaliyetleriyle ilgili olarak her zaman bu isimlerle iletişim kurmanız mümkün. Benim kısaca bu şekilde efendim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

İsterseniz zamanı da etkin kullanmak adına Birleşmiş Milletler temsilcilerimizin de sunumlarını alalım, ondan sonra tartışma, değerlendirme bölümüne geçelim.

3 dönemdir hem Azize Sibel Gönül Başkanımız hem İlknur İnceöz Başkanımız hem de Radiye Sezer Katırcıoğlu Başkanımız dönemindeki KEFEK çalışmalarında yürütülen Birleşmiş Milletler projemizle ilgili olarak Birleşmiş Milletler ülke direktörü vekilimiz aramızda, Sabine Hanım, dün bir toplantı yaptık. Yine Neşe Hanım proje yöneticimiz, Murat Kınacı Bey de tercüman olarak aramızda. Kendilerine teşekkür ediyoruz bugünkü toplantımıza katılımları için.

Ben Sabine Hanım’a sözü bırakıyorum projeye alakalı bilgilendirme yapması için.

2.- BM Kadın Birimi Ülke Direktör Vekili Sabine Nicole Freizer’in, BM Kadın Birimiyle yürütülen Türkiye’de Siyasi Liderlikte ve Siyasi Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi hakkında sunumu

BM KADIN BİRİMİ ÜLKE DİREKTÖR VEKİLİ SABİNE NİCOLE FREIZER – Sayın Başkan, çok kıymetli vekiller; sözlerime öncelikle hepinize bizi burada kabul ettiğiniz için teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Aynı şekilde, hepinizi tebrik etmek istiyorum hem yeniden seçildiğiniz ve milletvekili olduğunuz için hem de bu çok önemli, görevlerine çok kıymet verdiğimiz bu güzel Komisyonun üyesi olarak görevlendirildiğiniz için hepinizi tebrik ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi 2011 yılından yani neredeyse kurulduğundan beri Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu desteklemektedir ve bu desteğimiz ve birlikte çalışmamız neticesinde gerçekten -az önce Sayın Başkanın da ifade ettiği gibi- çok önemli, çok faydalı sonuçlar da alınmıştır.

Meslektaşım Neşe Çakır projemizin teknik detaylarıyla ilgili size daha fazla bilgi verecek ama ondan önce ben size Birleşmiş Milletler Kadın Biriminin genel olarak çalışmalarıyla ilgili bilgi vermek istiyorum.

Bu bölgede -ki “bölge” derken de kastımız Avrupa, Balkanlar, Kafkasya, Türkiye ve Orta Asya’dan oluşan içinde bulunduğumuz bu coğrafya- kadınların Parlamentoda temsili genel olarak ortalama yüzde 20 nispetinde. Hatta bu bölgedeki yerel meclisler, belediye meclis üyeliği temsiline baktığımız zaman kadınların temsil oranı çok daha düşük. Bazı ülkelerde de kadınların Parlamentoda temsili kayda değer oranda artmıştır. Bu artışın sebebi de o ülkelerde seçilme kotası uygulamasıdır. Mesela, Sırbistan’da parlamenterlerin yüzde 34’ünü, Makedonya’da ise parlamenterlerin yüzde 37’sini kadınlar oluşturmaktadır. Geçtiğimiz yıl ise Avrupa Bakanlar Konseyi bir karar alarak Avrupa Parlamentosuna Parlamantonun en az yüzde 40’ının kadınlardan oluşmasını sağlayacak bir kota uygulamasının ülkelere tavsiye kararı olarak iletilmesine karar vermiştir. Tabii, bu iyimser rakama ulaşabilmek için çok fazla gayret, çok fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Tabii, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi olarak bizim asli gayemiz, asli amacımız hem ulusal düzeyde hem yerel düzeyde kadınların siyasete katılımını teşvik edip kadın siyasetçilerin güçlendirilmesini sağlamaktır. Tüm dünya sathında, tüm dünya çapında biz sizin gibi komisyonları ve sizin gibi parlamenterler birliklerini destekliyoruz ve bunu hem ulusal ölçekte hem de yerel ölçekte yapıyoruz. Bunun dışında, kadın politikacıların oluşan, kadın belediye meclis üyelerinden oluşan gayriresmî ağları da biz destekliyoruz.

Birleşmiş Milletler Kadın Programı Türkiye’de nasıl faaliyet gösteriyor, bunu anlatmak istiyorum şimdi de. Bizim ülke direktörlüğümüz ve ülke ofisimiz Ankara’da yer almaktadır ve kadınların siyasete katılımının teşvikiyle ilgili bu projemiz bizim en önem verdiğimiz projelerimizden bir tanesidir. Tabii, bu proje dışındaki diğer alanlarda da faaliyetlerimiz var. Bunların başlıcaları: Kadına yönelik şiddetle mücadele, erken yaşta evliliklerin önlenmesi ve mülteciler alanında da çalışmalarımız bulunmaktadır. Ankara’daki ülke ofisimize ek olarak bir de İstanbul’da ofisimiz bulunmakta. İstanbul’daki ofisimiz ise bölge ofisi. Bölge ofisi, kapsadığı alan açısından, sorumluluk bölgesi açısından Ankara ofisinden tabii daha geniş ve daha büyük bir ofis. Kapsadığı alan içerisinde Kafkaslar, Balkanlar, Orta Asya, Ukrayna ve Moldova gibi bu coğrafyaya yakın bölgeler yer almaktadır.

Biz bu bölgelerin bulunmasına çok büyük önem veriyoruz. Bunu söylememin sebebi de, bizim amaçlarımızdan bir tanesi de bu bölge ülkeleri arasında, özellikle kadın parlamenterler arasındaki iş birliğini pekiştirmek. Tabii ki ülkeler arasında karşılıklı öğrenilecek, alışverişi yapılacak tecrübelerin paylaşımını sağlayacak bir ortamın da oluşturulması amaçlarımız arasında.

Burada bütün bu projelerimizin esas amacı da kadınların katılımını artırarak kadınların kurumlara olan katkılarının artırılması ve kadınların kurumları dönüştürmesini sağlamak. Kadınları desteklememizin bir başka amacı da kadınları destekleyerek, kadın politikacıları destekleyerek bu politikacıların yasama çalışmalarında da yani kanunlara yansıyan değişikliklerde de katkıda bulunmalarını sağlayarak kadın erkek eşitliğine katkıda bulunmak, toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmak.

Tabii, burada, baktığımız zaman, sorunların çoğunun kurumsal sorunlar olmadığını da görüyoruz. Yani kurumların yapısı uygun olsa bile toplumda kadınların politikada, siyasette daha fazla rol almasına karşı bir dirençlilik durumu da olabiliyor, bir toplumsal direnç de olabiliyor ve sorunların kaynağını bu direnç de oluşturabiliyor.

Tabii, programlarımızın içerisinde bunu, bu dirençliliği değiştirmeye, dönüştürmeye yönelik programlar da var. Mesela bunlardan bir tanesi medyayla ilgili program. Biz medyanın kadın siyasetçileri halka yansıtma biçimini değiştirmesine yani bir davranış değişikliğine yönelmesine yönelik programlar da uyguluyoruz, çalışmalar da yapıyoruz.

KEFEK'e gelince; KEFEK, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu da bizim desteklediğimiz komisyonlardan bir tanesi ve biz bütün parlamentolarda kadın haklarına yönelik çalışmalar yapan veya kadınlarla ilgili çalışmalar yapan kadın komisyonlarını destekliyoruz. Sadece bu Komisyonun varlığı bile çok önemli, çok güçlü bir mesajdır. Yani bu Parlamentoda kadınlarla ilgili, fırsat eşitliğiyle ilgili konular ciddiye alınmakta ve bunun için uğraşan insanlar var, bunun için uğraşan bir komisyon var.

Bu Komisyonun bir başka güzel tarafı ise bu Komisyonun biraz partilerüstü bir komisyon olması. Çünkü siyasi görüşlerinizden, siyasi eğilimlerinizden bağımsız olarak hepiniz burada toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmak için çaba gösteren insanlarsınız. Diğer ülkelerden gördüğümüz örnekler ışığında söylüyorum, sizin gibi komisyonlar başka ülkelerde de çok başarılı hizmetler yapmışlardır toplumsal cinsiyet eşitliği alanında. Mesela bir örnek vereyim: Moldova'da sizin muadiliniz olan Parlamento komisyonu ülkede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı'nı yürürlüğe koymayı başarmıştır. Ve tabii, bu komisyonun çalışmalarıyla birlikte bu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı uyarınca bütün parlamento komisyonları bu Komisyonla iş birliği içerisinde çıkarılacak bütün kanunların toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunacak şekilde hazırlanmasını gerektiren önemli bir eylem planı. Tabii, burada toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın haklarına özel bir vurgu yapılıyor, bununla ilgili mevzuata özel bir vurgu yapılıyor ama bu Komisyonun yapacağı çalışmalar bütün genel mevzuatla ilgili çalışma, çünkü bütün mevzuat kadınları da ilgilendiriyor.

Mesela, şöyle anlatayım bunu: Şu anda Türkiye Parlamentosunun gündeminde bedelli askerlik var. Biliyorsunuz, erkek vatandaşlar için bir zorunlu askerlik hizmeti var ve bedelli askerlik tartışması Mecliste. Mesela, buna örnek olarak şunu söyleyebilirim: Bosna'da da benzer bir durum vardı, Bosna'daki kadın parlamenterler bir araya gelerek -tabii, burada ben herhangi bir siyasi telinde bulunmadığımı ifade etmek istiyorum- alternatif askerlik hizmeti yerine geçebilecek toplumsal hizmetlerle ilgili Parlamentoda bir çalışma yapılmasını sağladı. Tabii, burada tekraren altını çizmek istiyorum: Verdiğim somut örnek herhangi bir siyasi ima içermemektedir. Sadece bir örnek olarak, kadınların birlikte hareket ederek ilgili olmadığı düşünülen bir alanda bile nasıl beraber hareket ettiklerini gösteren bir örnektir.

Tabii, bu sadece bu Komisyonla da sınırlı değil. Ulaşabileceğiniz, erişebileceğiniz çok önemli kaynaklar var. Bu kaynaklar sivil toplum içerisinde yer alıyor. Sivil toplum kuruluşlarından, üniversitelerden, akademilerden, medyadan ve özel sektörden ulaşabileceğiniz çok fazla kişi, çok fazla uzman var.

Sayın Başkan, sayın vekiller; biz önümüzdeki günlerde, aylarda ve yıllarda sizlerle birlikte çalışmayı dört gözle bekliyoruz. Burada birlikte yapacağımız somut faaliyetleri de yine dört gözle bekliyoruz ve özellikle kadınların Parlamentodaki rolünün artırılması alanında birlikte çalışmayı arzuluyoruz sizlerle.

Teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz biz de.

Sanırım Neşe Hanım da projeye ilgili bilgileri verecek.

3.- BM Kadın Proje Koordinatörü Neşe Çakır Sayran'ın, BM Kadın Birimiyle yürütülen Türkiye'de Siyasi Liderlikte ve Siyasi Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi hakkında sunumu

BM KADIN PROJE KOORDİNATÖRÜ NEŞE ÇAKIR SAYRAN – Sayın Başkan, sayın vekillerim; bizi buraya davet ettiğiniz için UN Women adına çok teşekkür ediyorum.

Vaktimizin çok az olduğunu düşünüyorum, o yüzden...

BAŞKAN - Evet, şöyle bir şey var: Toplantı başlamadan önce, aslında dün akşam itibarıyla tatile girdi Meclis, herkes seçim bölgelerine gitme planı içerisinde. Tatilde çalışma kararını ilk uygulayan komisyon da bu vesileyle herhâlde biz olmuş olduk. Biz ilk toplantımızı ertelenerek başlamasın istedik doğrusu. O yüzden arkadaşlarımız, bire kadar toplantımızı bitirebilirsek, sonrasında uçağı olan, gidecek olan, programı olan arkadaşlarımız var. Bitirme saatini saat bir diye belirlemek durumunda kaldık. Ona göre bütün konuşmacılarımız hassasiyet gösterirse iyi olur. Ama siz buyurun, konuşun.

BM KADIN PROJE KOORDİNATÖRÜ NEŞE ÇAKIR SAYRAN - Ben de çok kısa bir sürede toparlamaya çalışayım.

Biz aslında KEFEK’le 24’üncü Dönemde çalışmaya başladık, 2011 yılından itibaren Sibel Hanım’la ve daha sonra 26’ncı Dönemde devam ettik Radiye Hanım’la ve bütün KEFEK üyesi vekillerimizle beraber çok yakın çalışmalarımız oldu. İnşallah bu dönemde de yıl sonuna kadar, Aralık 2018’de projemizi tamamlayacağız. O döneme kadar kalan süremizde de çok verimli çalışmalara yapacağımızı düşünüyorum.

Ben aslında sunumun başında cinsiyet eşitliğiyle ilgili “Toplumsal cinsiyet eşitliği nedir?” “Biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet” diye bir giriş yapmak istedim ama daha sonra da bir arada olacağız çeşitli faaliyetler sebebiyle, orada da bu çalışmalarımızı, toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili çalışmalarımızı devam ettirebiliriz, o yüzden ben o kısmı geçiyorum. Projenin adından da anlaşıldığı üzere “Türkiye’de siyasi liderlik ve siyasi katılımı toplumsal cinsiyet eşitliği” diyoruz. Amacımız aslında Sabine Hanım’ın da çok net bir şekilde belirttiği, Başkanımızın ve Emre Bey’in de belirttiği gibi siyasete daha fazla kadın katılımı ve liderlik pozisyonlarında kadınların daha fazla olmasını amaçlıyoruz. Proje aslında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Elverişli Ortamın Oluşturulması Ortak Programı’yla 2011 yılında başladı. Ortak Program, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimiyle yürütüldü. O dönemde projenin uygulanması sonucunda çok önemli çıktılar elde ettik, ben onlardan birkaç tanesine değinmek istiyorum bu projeye geçmeden önce.

Öncelikli olarak KEFEK daha yeni kurulmuştu ve sivil toplum örgütleriyle de çok daha bir araya gelme fırsatı olmuyordu, Ankara’daki sivil toplum örgütleriyle daha kolay iletişime geçiliyordu ama bölgedeki sivil, illerdeki sivil toplum örgütleriyle ilk defa olarak diyebilirim ki projenin ilk fazında 8 bölgede toplamda 40 ili kapsayacak şekilde her bölgede ortalama 150 sivil toplum kuruluşunun katılımıyla gerçekleştirilen bölge toplantılarımız oldu. Bu bölge toplantılarımızda aslında esas amaç hem sivil toplum örgütlerini hem yerel idarelerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ne tür çalışmalar yaptığını yerinde incelemek, iyi örnekleri yerinde görmek; ne tür eksiklikler var, ne tür sorunlar var yerinde görmek ve alınan sonuçları, öne çıkan sonuçları izlemek ve buna yönelik çalışmalar yapmaktır. Tabii, biz bu çalışmaları, bölgesel toplantıları bu projemizde de devam ettirdik. Proje kapsamında bu dönemde Kars, Ardahan, Iğdır bölgesini kapsayan ve Adıyaman ve Gaziantep bölgesini kapsayan toplantılar yaptık.

Diğer taraftan, yine projenin ilk fazında Emre Bey’in de belirttiği gibi çok değerli hocalarımız aracılığıyla 31 temel yasanın olduğu, bunun içinde yerel idareler, siyasi partiler, seçme seçilmeyle ilgili kanun, Medeni Kanun gibi önemli yasaların olduğu bütün yasalar tarandı. Bunlar, uluslararası sözleşmeler dikkate alınarak ve toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla... Yasalarımız genel olarak toplumsal cinsiyet bakış açısına göre iyi hazırlanmış yasalar ancak hani uluslararası sözleşmeler göz önünde bulundurulduğunda bazı ihtiyaçlar ve eksiklikler tespit edilmişti bu raporlarda ve çok güzel

raporlar hazırlandı. Aslında bu dönemde de biz, bir önceki KEFEK üyesi milletvekillerimizle bir dizi çalışmalar yaptık ve o raporların sonuçlarını paylaştık. Asıl amacımız biraz daha ileriye götürüp oradan öne çıkan yasaları yasalaştırma yönünde çalışmaları fakat onları gerçekleştiremedik. Tabii, bu dönemde de parlamenter sistemden Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmesiyle birlikte belki o yasaları uyumlaştırma yönünde, güncelleme yönünde çalışmalara devam edebiliriz.

Projenin başında söylemeyi unuttum, proje İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı tarafından destekleniyor. İlk fazı da yine –kısaca “SIDA” diyoruz- SIDA tarafından desteklendi. Proje ortağımız Parlamentolar Arası Birlik ve KEFEK. KEFEK’le biz çok yakın çalışıyoruz.

Diğer taraftan, yine projenin ilk fazında aslında çok önemli bir çalışma yapılmıştı, Tülay Hanım da o dönemden hatırlar, “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Meclis” adı altında bir öz değerlendirme çalışması yapıldı, Meclisin bu konudaki kapasitesi gözden geçirildi ve Parlamentolar Arası Birliğin de katkılarıyla şöyle bir sonuç çıktı: Aslında dünyada 5’inci Meclis olarak, toplumsal cinsiyete duyarlı Meclis olarak kendi öz değerlendirmesini yapan bir Meclis oldu ve dediğim gibi, ilk fazdan aldığımız önemli sonuçlar doğrultusunda ikinci faz geliştirildi.

Projenin hedefinin aslında üç tane alt başlığı var diyebilirim. Bir tanesi, yasa yapma, yasaların uygulanması ve kadınların siyasi katılımına yönelik yasaların uygulanmasını desteklemek. Diğer taraftan, bu yasalar için yasaların hazırlanması, uygulanması, kadınların siyasete katılımıyla ilgili araçların, yasal mevzuatın, ortamın yani Meclis ortamının buna elverişli hâle getirilmesi için birtakım deneyim paylaşımları, kapasite geliştirmeyle ilgili çalışmalar öngörüyor.

Diğer taraftan, sivil toplum örgütleri yine üçüncü bileşenimizdi. Bu proje kapsamında sivil toplum örgütlerinin aslında siyasi partilerle, yine Parlamentoyla iş birliği hâlinde kadınların siyasete katılımı ve liderliği konusunda lobi çalışması ve savunuculuk çalışması yapması ve bu konudaki kapasitesinin geliştirilmesiydi. Projemiz 2015 yılı Aralıkta başladı ve bir açılış toplantısı yaptık; yaklaşık 250 kişinin katıldığı, tüm kesimleri içerecek şekilde bir açılış toplantısı yaptık. Sonra sivil toplumla bir araya geldik ve “Neyi amaçlıyoruz?” “Bu proje kapsamında neler yapmayı hedefliyoruz?” onları paylaştık. Dediğim gibi, 2016 yılının başında taranan yasaların rapor sonuçları paylaşıldı. Bununla ilgili hem bakanlıklardaki yasa yapmadan sorumlu uzman arkadaşlarımızla beraber hem KEFEK üyesi ve KEFEK üyesi olmayan diğer komisyon üyeleri ve diğer vekillerimizle bir araya geldik.

Yine, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyle ilgili... Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme aslında Türkiye’de çok daha yeni yeni bu alanda çalışmaların başladığı bir konu. Biz öncelikli olarak Meclisteki bir yasama uzmanımız Mustafa Şahin’in aracılığıyla hem vekillerimize hem Plan ve Bütçe Komisyonuna, KEFEK’e ve bakanlıklardaki uzman arkadaşlarımızın da katıldığı çok kapsamlı bir eğitim gerçekleştirdik 2016’nın Haziran ayında. Bu, tabii, sadece iki günlük bir eğitimdi ve çok yeterli olmadı tabii ki. Bunu takiben bir çalışma ziyareti gerçekleştirdik İspanya’ya. O çalışma ziyaretinde hem Madrid’deki Parlamentodaki vekillerle görüşme oldu hem de Endülüs Bölgesi’nde Sevilla’da görüşmeler oldu. Çok iyi sonuçlar aldık o çalışma ziyaretinden sonra. Dönüşte aslında hem KEFEK’in hem Strateji Geliştirme Başkanlığının inisiyatifiyle bütün idari birimlere bir yazı gönderildi, bir çağrı yapıldı ve “Bütçelerinizi toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi dikkate alarak hazırlamanızı arzu ediyoruz.” diye bir yazı gönderildi. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme aslında esas olarak kadınların ve erkeklerin ihtiyaçları göz önüne alınarak hazırlanan bir bütçe ve tabii ki bütçe de cinsiyet eşitliğine yönelik kodların oluşturulması ve bunun izlenmesini esas görüyor.

Yine biz aslında yine Meclisten gelen taleple, Strateji Geliştirme Başkanlığı ve KEFEK’ten gelen taleple dedik ki: Biz bu konuda aslında... Çünkü kadınların aslında siyasete katılımını destekleyen bir araç olarak biz toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi görüyoruz. Daha derinlemesine çalışmalar

yapalım. Eğitimler yaptık. Açıkçası bu eğitimlere katılan arkadaşlar çok doğru seçilmişti. Hem bakanlıklardan ikiye temsilci hem de Meclisten ikiye temsilci olmak üzere toplamda 70 kişinin katıldığı 2 eğitim düzenledik, üçer günlük eğitimlerdi bunlar.

Daha sonra yine hem idari birimlerin ve bakanlıkların strateji başkanlıklarının performans programları ve stratejilerinin değerlendirmesine yönelik bir çalıştay yaptık, bunun da raporu hazırlandı. Daha kapsamlı bir rapor da hazırlanacak. Orada da hani hem Meclis içinde hem bakanlıklarda toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla ne tür sıkıntılar yaşıyor, bunlar analiz edildi, buna yönelik çözüm önerileri geliştirildi.

Yine, biz 2016 yılında bütün kadın vekillerimize yönelik bir Kadın Liderler Çalıştayı yaptık. Aslında o tam da darbe girişiminin öncesine geldi ve onu ertelemek zorunda kaldık. O dönemde 81 kadın milletvekili vardı ve 40 kadın vekilimiz aslında teyit etmişti o toplantıya katılımını. Çok da güzel hazırlanmış bir programdı. Fakat ne yazık ki böyle talihsiz bir durum oldu ve o toplantıyı o tarihte gerçekleştiremedik ama üç ay sonra gerçekleştirdik ve orada da gördük ki aslında Sabine Hanım'ın da belirttiği gibi, kadın konusu söz konusu olduğunda... Kadın konusunun partilerüstü bir konu olduğunu gördük ve bunun da aslında, hani kadın grupları dediğimiz, "Parlamentoda kadın milletvekillerinden oluşan grupların oluşturulmasına yönelik ne tür çalışmalar yapabiliriz?"i orada konuştuk.

Diğer taraftan, yine, bizim bölge toplantılarımızın yanı sıra çalışma ziyaretimiz oldu İsveç ve Finlandiya'ya. Orada da yine vekillerimiz kendi karşılığı olan vekillerle görüştüler. O toplantılarımızın aslında çok faydalı olduğunu yani iyi uygulamaların yerinde görülmesi ve "Bunlara yönelik biz kendimiz neler yapabiliriz?"i düşündüren ve bunu çalışmayı teşvik eden iyi uygulamalar olduğunu düşünüyoruz.

Yine, KEFEK'in aslında bilinirliğinin, görünürlüğünün artırılmasına yönelik kuruluş yıl dönümüne denk gelen yedinci ve sekizinci kuruluş yıl dönümlerini kutladık ve orada şöyle bir karar alındı, dedik ki: Her yıl bir tema altında bu çalışmaları yürütelim ve proje bittikten sonra da geleneksel olarak KEFEK bunu yürütsün. En son yaptığımız kuruluş yıl dönümü de karar alma mekanizmalarına kadınların katılımına yönelikti. Kamu, özel sektör çalışma hayatında karar alma mekanizmalarına kadınların katılımıyla ilgili çalışmalar yaptık. Burada da tabii, diğer ülke parlamentolarından komisyon başkanları ve vekillerin katılımları oldu, sivil toplumun katılımları oldu iyi örnekler paylaşıldı.

Yine 5 Aralıkta, kadının seçme ve seçilme hakkının kazanıldığı güne denk gelen birtakım organizasyonlar düzenledik. Bunun yanı sıra, görünürlükle ilgili çalışmalarımız oldu; işte tanıtım filmi gibi, broşür, kitapçık hazırlığı gibi çalışmalarımız oldu. Şu anda atlamış olabilirim yaptığımız bazı çalışmalar.

Aslında, 2015'ten 2018 sonuna kadar projenin süresi. Tabii, tam randımanlı bir şekilde, yani 2015'te ilk başladığında genel seçimler oldu, arkasından Kasım'da seçim tekrarlandı. 2016'da darbe girişimi oldu. 2017'de referandum süreci oldu. Yine, biz 2018'de erken genel seçim sürecini yaşadık. Yani üç yıllık projenin belki de bir buçuk yılını uygulama yapamadan geçirmiş olduk.

Tabii, politik açıdan, siyasi açıdan çok zor bir dönem geçirdik. Dolayısıyla kadınların siyasete katılımıyla ilgili yürüttüğümüz bu proje 2014 yılında planlanmıştı. O dönemden bu döneme çok şey değişti. Belki de projenin içeriğinin güncellenmesi ve duruma göre tekrar ele alınması gerekiyordu. Fakat bundan sonra da Başkanımızın Başkanlığında ve sizin desteğinizle, aslında, 2018 sonuna kadar kalan sürede yapacaklarımızı planlayabiliriz ve çok aktif bir şekilde bu yılı tamamlayabiliriz diye düşünüyorum.

Daha kapsamlı neler yaptığımızı ilerleyen dönemde yine isterseniz bilgi notu şeklinde de, sunum şeklinde de sizinle paylaşırım.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz Neşe Hanım.

VI.- KONU

A)GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun yeni dönemdeki çalışma programına ilişkin görüşmeler

BAŞKAN – Proje çok önemli bir proje ve gerçekten Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonumuzun kurumsal kapasitesinin de güçlendirilmesine katkı sağlamış. Komisyonla saha arasında bağ kurulmasına destek olmuş. Mevzuat anlamında, görünürlük faaliyetleri anlamında, uluslararası ilişkiler anlamında ciddi çalışmalar gerçekleştirilmiş. Ama tabii ki, işte, Türkiye’de yaşanan, özellikle 15 Temmuz darbe girişimi sebebiyle bizlerin geçen dönemden bildiği, Başkanımızdan da aldığımız bilgiler o sebeple çok ciddi olarak faaliyetlerde sarkmalar olmuştu. Onları da giderici şekilde aslında arka arkaya çok yoğun bir faaliyet dönemi yapıldı, çok ciddi broşürler, filmler hazırlanmış. Burada kısa bir süre içerisinde Neşe Hanım sundu. Kalan sürede de biz inşallah etkili şekilde bu kaynağı değerlendirmeye çalışacağız. Bu bağlamda, faaliyet planlarında eksik kalmış bir şey olmamış gördüğüm kadarıyla.

Biz pazartesi günü itibarıyla odamıza taşındık. Pazartesi gününden itibaren uzman arkadaşlarımızla yaptığımız değerlendirmelerde 2018 yılı sonuna kadar neler yapabiliriz, dün de yine üyelerimizle, temsilcilerimizle bir araya geldik, hızlı bir beyin fırtınası gerçekleştirdik. Heyecanlandırıcı şeyler de çıkarabileceğimize inanıyoruz. Önümüzde bir yerel seçim var. Bu bağlamda, yerel seçimde kadın siyasetçi sayısını artırmaya yönelik bir kampanya, çalışma yapabilir miyizle ilgili belki hep birlikte kafa yorabiliriz diye inanıyoruz.

Diğer taraftan, yeni bir dönem, 27’nci Dönem. Çok sayıda yeni milletvekilimiz, çok sayıda yeni danışmanımız... Milletvekillerimiz kadar danışmanların da ben bu anlamda önemli olduğuna inanıyorum. Meclis açılmadan önce belki milletvekillerimizin danışmanlarına... Vekillerimizin iyi bir iletişim stratejisi -özellikle kadın vekillerimizin- oluşturmalarının, kadın vekillerimizin rol model olarak daha görünür olmasının da temsildeki hedeflediğimiz oranlara ulaşma açısından önemli olduğuna inanıyoruz. Bu bağlamda, belki kadın milletvekillerimizin danışmanlarına yönelik bir eğitim çalışması yapabilir miyiz diye... Mecliste tüm kadın vekillerimizi bir araya getireceğiz tabii ki. Ama bu konu sadece kadınlar olarak bizim üzerimize alarak... Ki üyemiz de var zaten. Komisyonumuzun adı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. 600 milletvekilimizin tamamına yönelik, komisyonlar aracılığıyla, komisyon üyelikleri aracılığıyla kadın erkek fırsat eşitliği konusunda bir eğitim çalışması gerçekleştirebilir miyiz diye konuştuk. Bunu yapmayı hedefliyoruz.

Yine Komisyon çalışmalarında mevcut yasama faaliyetlerinin kamuoyuna aktarımında kullanılan dil özellikle Parlamento muhabirlerimiz açısından önemli. Yaptığımız çalışmaların etkisini artırma anlamında medyayla da ilişkilerimizin güçlü olması lazım. Parlamento muhabirlerimizle de bu bağlamda dil ve hassasiyet konusunda yine bir çalışma gerçekleştirebilir miyiz diye hep birlikte dün kafa yorduk hızlı bir süre içerisinde.

Onun dışında da tabii ki daha etkili günler var, gündemler var. Bunlarla ilgili çalışmalarımızda da bugün sizlerin katkısını almak isteriz.

Yine pazartesi gününden itibaren yaptığımız görüşmelerde... Tabii, Komisyonumuzun geçmişte yaptığı çalışmalar çok kıymetli. Önümüzdeki dönemde kurumsal kapasiteyi geliştirme anlamında birazcık daha adım atmamız gerekli çünkü yeni bir hükümet sistemi, yeni bir dönem, yasama sürecinde daha güçlü bir duruşumuzun, etkimizin olacağı bir süreç. Az önce Emre Bey sunumunda söyledi, 3 kişilik bir ekibimiz var. Bu bağlamda uzman ekibimizi güçlendirmeyi hedefliyoruz.

Diğer taraftan KEFEK'in görünürlüğünü daha ciddi olarak artırmak, ülkemizde, Meclis çatısı altında Komisyonumuzun daha çok bilinmesini, tanınmasını sağlamaya yönelik aksiyonlarımız olacak. Proaktif bir dönem planlıyoruz bu bağlamda. Mesela başvuru konusu 67'ye düşmüş durumda. Hiçbir zaman 88'i aşmamış. Oysaki kamuoyunda takip ediyoruz yani buranın daha böyle kadınlar ya da sıkıntı yaşayan kişiler tarafından, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu olduğu için tabii ki erkeklerin de başvurabileceği bir mecra olarak bilinirliğini de artırma konusunda, bu anlamda sahada ekiplerimizi kurarak vaka araştırmalarında daha etkin, daha ciddi bir rol alma anlamında da çalışma yapmamız gerekli. Çok güçlü yanlarımız var, fırsatlarımız var, güçlendirmemiz gereken yanlarımız var. Bunları pazartesi gününden itibaren çalışmaya çalıştık.

Bu bağlamda Meclisin öz değerlendirme raporunu ben çok önemsedim, onu inceleyeceğim. Sizlere de iletmek isteriz raporu. Türkiye Büyük Millet Meclisimizin de bu bağlamda kadın dostu bir Meclis olarak daha güçlü bir duruş sergilemesine yönelik Meclis Başkanımızla paylaşacağımız bazı noktalar olacak tabii ki. Avantajımız, şansımız, Meclis Başkanımızın da bu konulardaki duyarlılığının yüksek olması. Bu bağlamda önemli aktiviteler yapabileceğimize inanıyoruz, önemli dokunuşlarımızın olacağına inanıyoruz.

Tabii ki en önemli konu, bu tali ve esas komisyon olarak çalışmaların yapılması. Bu yasama sürecinde daha fazla sayıda... Yani hepsinin gelmesiyle alakalı tabii ki inisiyatifimizi ve irademizi ortaya koyacağız ama Komisyonumuzun görüşlerinin tüm yasal düzenlemelere yansıtılması anlamında da güçlü çalışmalar yapmamız, hep birlikte dayanışma içerisinde adım atmamız gereken bir süreç olduğu da geçmiş dönemden bu yana gelen uygulamalar da ortada.

Yine, tabii ki kadın konusunda Anayasa'da, tüm mevzuatlarımızda çok güçlü düzenlemelerimiz var. Bu, genel kabul gören, temsilcilerimiz tarafından da Birleşmiş Milletler, sivil toplum örgütlerimiz tarafından da dile getirilen bir durum. Tabii, biz Meclis olarak, evet, yasal düzenlemeleri gerçekleştiriyoruz ama bunun uygulamaya yansımaları da takip etmekle sorumluyuz diye düşünüyorum. Bu bağlamda Komisyon üyeleri olarak 81 ilimizde daha çok sahada olacağımız faaliyetler, projeler yapma niyetimiz bu dönem de olacak. Çünkü artık yasama tam manasıyla milletvekillerimiz tarafından icra edilecek. Burada sahadan o geri dönüşleri güçlü şekilde alacağımız mekanizmalarımızı da güçlü şekilde oluşturmamız gerekiyor. Bu bağlamda Komisyon üyelerimizle birlikte daha fazla sahada olmaya özen göstereceğimiz bir dönem olmasını planlayacağız. İnşallah dersimizi daha çok çalışacağız. Ben de okumayla ilgili olarak çok sayıda doküman edindim. Biz de kısa süre içerisinde bunları, işte bugün sizlerden alacağımız fikirleri, görüşleri, önerileri, yine bu alanda yapılan çalışmaları inceleyerek güçlü bir eylem planı, yol haritası hazırlama arzusundayız. Kadına yönelik şiddet, eğitim, istihdam, aile, şu anda, boşanmayla ilgili nafaka ve benzeri konularla ilgili, daha önce... Ayşe Keşir Vekilimize teşekkür ediyoruz, çok önemli bir araştırma komisyonu başkanlığı gerçekleştirdi. Onun da raporunu ben Komisyon üyelerimize... Aile bütünlüğünün korunmasıyla alakalı olarak ses getiren bir komisyon çalışması ve gerçekten bir hafıza o da. Tüm alanlarda hem yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenlerle ilgili güçlü bir katılımcı anlayışla hazırlanmış bir rapor da elimizde. Onu da çok ciddi olarak

inceleyeceğiz. Özellikle bu aile ve boşanma konularıyla ilgili bizlere katkı sağlayacağına inanıyoruz. Sivil toplum, medya ayağıyla ilgili de tabii ki atacağımız adımlar, yapacağımız çalışmalarımız olacak alt komisyon çalışmalarımızla birlikte.

Sizlerin de bu anlamda görüş ve önerilerinizi almak istiyoruz. Söz almak isteyen Komisyon üyelerimize söz verebiliriz.

Az önce de ifade ettik, Komisyon üyelerimiz birazcık daha erken bitirme konusunda bizlere ifade ettiler. Akış içerisinde, süreye de bağlı kalarak inşallah hedeflediğimiz saatte bitirmeye çalışalım diye arzu ediyoruz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Konuşma süremiz ne kadar Sayın Başkan?

BAŞKAN – Yani burada eğer ortak kanaatse saat birde bitirmek, ortak olarak karar verelim, ben bir şey söylemeyeyim. Kaçar dakika olsun, genel görüşünüz? Ağırlıklı görüş bu şekilde olduğu için üçer dakikayla o zaman isterseniz belirlemiş olalım.

Söz almak isteyen üyelerimiz varsa...

Kayseri Milletvekilimiz Hülya Nergis Hanım’la başlayalım.

Buyurun Hülya Hanım.

HÜLYA NERGİS (Kayseri) – Ben yeni dönemin hepimize hayırlar getirmesini, verimli bir süreç ve verimli bir dönem olmasını diliyorum.

Geçen dönemde Tarım ve Köyişleri Komisyonu üyesiydim ben. Tabii, kırsalda kadın ve kırsaldaki kadının güçlendirilmesi, kırsal kesimdeki sorun ve problemlerin teşhis edilip çözümlenmesi mevzusunun çok önemli olduğunu ben düşünüyorum. Bu hususta KEFEK daha önce de bir çalışma yapmış ancak rapor seviyesine gelmeden yarım kalmış. Şimdi, kırsal kesimdeki çiftçilerimizin, benim de yaptığım çalışma, iki buçuk yıllık milletvekilliğim döneminde edindiğim intibayla, bazı problemleri ve sorunları var. Yapısal anlamda çözülmesi gereken hususlar var. Kooperatifçilik mevzusunun her köyümüzde veya şu an mahalle hâline gelmiş köylerimizde desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Kaymakamlıklarımızın ve belediyelerimizin de bu hususta ciddi sorumluluklar üstlenmesi gerektiğini ve köylülerimizin bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Ayrıca, köylerimizde hâlihazırda var olan yerleşim düzeniyle alakalı yapısal değişiklikler yapılarak, köylere tekrar dönmek isteyen ve köylerde hayvancılık yapmak isteyen, ev kurmak isteyen şahısların önünün açılması ve köylerde bir imar planlaması yapılması hususunun çok hayati olduğunu düşünüyorum. Bu hususlarda eğer KEFEK olarak bir çalışma yapar da bu işin içerisine hem bakanlıklarımızı katarak hem İçişleri Bakanlığı nezdinde kaymakamlıklarımıza sorumluluklar vererek hem belediyelerimizi de bu işin içine katarak... Biliyorsunuz artık belediye sınırları genişledi ve bütün büyükşehirlerde bütün köylerimiz belediye dâhilinde oldu. Bu geçiş sürecinde de köylerimiz idari olarak belediyelere bağlandı ama belediyelerin her bölgede kırsal kesimle alakalı strateji geliştirmesi ve o köylerin kalkındırılmasıyla ilgili şu an ciddi bir yol haritası yok ve bir kafa karışıklığı var. Bu geçiş sürecinde bizim alacağımız tavsiye kararlarının kırsal kesimde hayati olduğunu düşünüyorum. Bu hususta bir çalışma ortaya koyabilirsek... Dediğim gibi, idari birimlerde bir koordinasyon eksikliği var, belediyelerde bir kafa karışıklığı var, kaymakamlıklar ciddi anlamda sorumluluk almıyorlar. Bu noktada, bizim yapacağımız çalışmaların ve tavsiyelerin bakanlıklar nezdinde strateji oluştururken bir yol haritası olacağı kanaatindeyim. Bu hususta bir çalışma yaparsak ben bu çalışmanın içinde olmak isterim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Kırsal kalkınmayla alakalı olarak alt komisyon çalışması tamamlanmış, raporlama da çok önemli bir aşamaya gelmiş aslında. Çok da iyi bir rapor incelediğim kadarıyla, belki biraz üzerinden bazı düzenlemeler son dönemlerde yapıldığı için geçilmesi gerekiyor, şu anda da Bursa Vekilimiz Emine Hanımın başkanlığında gerçekleştirilmiş ama diğer engelli kadınlarla alakalı olan alt komisyon çalışmalarımız yarım kalmış. Raporlar da çok net şekilde ortada değil. Belki komisyon üyelerimiz bu konuyla fikirlerini söylerlerse... Devam edelim mi alt komisyona yoksa mevcut hâliyle, yapılan kadarıyla “paper” gibi ancak çıkarılabilecek bir şey ama tam da çok böyle ortaklaşmış görüşler olmadığı kanaati bende oluştu.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Kırsal kalkınmada çok yol alınmış Sayın Başkan.

BAŞKAN – Kırsal kalkınma bitmiş, raporu yayınlanmazsa çok yazık olur, çok büyük emek var.

Diğer komisyonumuzda da çok büyük emek verilmiş ama tabii ki o yaşanan süreçler alt komisyonlarımızı da etkilemiş. Devam etme konusunda eğer bir karar alırsak devam ettirip belki daha da geliştirerek sonuçlandırmak daha olumlu olur çünkü mevcut hâliyle çok raporlaştırılabilecek bir aşamada değil, toplantı tutanakları şeklinde şu anda. Üzerinde ciddi bir çalışma yapılması lazım.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) - Sayın Başkanım, yine kalkınma “Kadın İstihdamı” başlığında 24’üncü Dönemde de Tokat Milletvekilimizin Başkanlığında, benim de içinde üye olduğum bir komisyon çalışması raporlu hâle de gelmişti ve devamında birçok genelge yayınlandı ve kadının statüsünü artırmaya, kadın istihdamını artırmaya yönelik Başbakanlık genelgeleriyle, o raporun arkasından yayınlanan genelgelerle yüzde 25’lerde olan istihdamın yüzde 29’a çıkması, şu an İŞKUR’da yüzde 49’lara varan kadın istihdamı gibi teşviklerin nasıl artıya döndüğü görüldü. Bu da onun daha spesifik yani genel istihdam dışında, 24’üncü Dönem ve 26’ncı Dönemdeki sadece kırsalı ele aldı ve çok ciddi bir emek var. Her ikisi kıyaslanıp öbüründe de atıl kalan, yasalaşmayan başlıklarına da bakılarak çok değerli bir rapor hâline getirilebilir.

BAŞKAN – Tekrar değerlendiririz o zaman.

İkinci sözün ben CHP Hatay Milletvekilimiz Suzan Hanım’a vereceğim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Efendim, çalışmaları anlatan bütün arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Çok değerli raporlamalardan, çok değerli çalışmalardan bahsettiler. Hepsinin ayrı ayrı başlıkta çok önemli yeri var ama ben burada bir şeye özellikle dikkat çekmek istiyorum. Kadına şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki çözüm önerilerinin her alanda devlet politikası hâline getirildiğinde ancak bir sağlıklı toplumsal yapıya ulaşmasının mümkün olduğunu düşünüyorum. Bu bakımdan, yeni planlamalar yaparken mevcut tedbirleri alma noktasında devlet politikası geliştirmenin önemli olduğu vurgusunu yapacağım. Örneğin, elimizde birtakım şeyleri yeniden, toplumla birlikte oluşturmak mümkünken elimizde olan birtakım verileri de kullanmamız daha kolay noktadadır. Örneğin, kadın-erkek eşitliği noktasındaki kadına şiddet, çocuğa şiddet konulu önlemler içerisinde millî eğitim müfredatlarına çok kolay bir şekilde, şiddetin özellikle eğitim alan her yaştaki çocuğun yaş gruplarına göre müfredatlara konulması ve dikkat çekici bir şekilde yer almasının sağlanması önemli bir adım olabilir ve hızlı ve yaygın bir tedbir niteliğinde değerlendirilebilir. Aynı şekilde, okullarda okul aile birliklerinde çocukların velilerine tedbir niteliğinde eğitimler verilmesi, bu farkındalığın yaratılması önemli bir adım olabilir.

Ayrıca, ülkemizde kadın-erkek eşitliği noktasındaki kadın ve erkek cinsiyeti arasındaki uçurumu hepimiz biliyoruz, rakamlarla bunları yeniden ortaya koymanın pek bir anlam ifade edeceğini düşünmüyorum, zamanımız da kısıtlı diye istatistiklere girmeden şöyle bir şeyi de hükümet politikası olarak hemen yapabileceğimizi düşünüyorum. Kadının istihdamı problemlî. Kırsal kesimde birçok

planlamalarla, projelerle kadının sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımını sağlayabiliriz, kooperatifçilik çok da güzel bir proje olur, bunu yaygınlaştırmak elbette anlamlıdır. Ancak yine bir devlet politikası olarak toplumun, devlet erklerinin var olduğu tüm kurum ve kuruluşlarda zorunlu kotayı getirmek, kadın istihdamında zorunlu kotalar getirmek belki de hızlı bir çözüm yaratacaktır.

Aynı şekilde, siyasi hayata katılımı noktasında da bizim kolayca yapabileceğimiz bir şey var. Sanıyorum şu anda Meclisimizde ciddi anlamda kadın siyasetçimiz var, kadın milletvekillerimiz var. Bir araya gelirsek, örneğin, Siyasi Partiler Yasası'na da kadının siyasete katılması adına pozitif ayrımcılık yapılarak bir kereye mahsus kotalar konulabilir, fermuar sistemi getirilerek kadının siyasete katılımı kolaylaştırılabilir. Hep beraber bunun Siyasi Partiler Yasası'na konulmasını sağlayabiliriz bütün partiler destek verirse ve kadın sorununun partilerüstü bir konu olduğunu özümserseniz.

Ben zamanı kısa kullanmak adına şimdilik bu birkaç maddeye değinmek istedim, daha sonraki toplantılarımızda detaylı konuşmalarımız olacaktır.

Herkese çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Siyasete katılım mekanizmalarının çeşitli mekanizmalarla alakalı olarak bir alt komisyon gibi çalışması mı?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) - Elbette yasalaşması noktasında Siyasi Partiler Kanunu'na konulması bile tek başına siyasete katılımı noktasında, kadınların siyasete katılımı noktasında önemli bir adım olacaktır, çok önemli bir adım. Örneğin, şimdi, biliyorsunuz, partiler kadın adayların adaylaşması sürecinde genellikle sondan başa doğru sıralamalar yapıyorlar, fermuar sistemi bu anlamda önemli. Komisyonumuzca değerlendirilir ve kotanın sınırı konulabilir, işte “33” denir, “50” denir, ideal olan 50'dir, “20” denir, “30” denir ama ne denirse denilsin bunun fermuar sistemiyle uygulanması Siyasi Partiler Yasası'na konulursa tüm partiler baştan sona doğru kadın adaylarımızı sıralamak zorunda kalır. Kadının siyasi hayata katılımı, Mecliste yer alması kadın sorunlarının daha hızlı ve yoğun taşınmasına olanak tanır. Bu bakımdan, ben bu olayın her şeyden önemli olduğunu şu anda devlet politikası anlamında da hızlı bir şekilde, işte, millî eğitim müfredatları, istihdamda kota, Siyasi Partiler Yasası'nın değiştirilmesinin hızlı adımlar olacağını düşünüyorum.

Tabii, biraz önce raporlama sırasında bahsedildi, içeriğini bilmediğim için kısa geçmek istiyorum. Özel bir bütçenin tasarlanması ve bu bütçenin hiçbir şekilde tasarrufa konu olmaması, şeffaf ve açık olarak bütçenin herkesçe görülebilir şekilde değerlendirilmesi de önemlidir.

BAŞKAN – Tüm görüşleri alıyoruz, tabii ki bunlarla ilgili daha önümüzdeki dönemde çok geniş kapsamlı tartışmalar yapacağız.

Buyurun Nur Hanım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Sayın Başkan, KEFEK Komisyonunun çok değerli üyeleri; ben her şeyden önce geçmiş dönemde çalışmalar gerçekleştiren tüm arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Özellikle, Emre Bey çok güzel toparladı, kendisine de teşekkür ediyorum. Birleşmiş Milletler UN Women'ın çok değerli temsilcilerine de bizimle daha önce gerçekleştirdikleri çalışmaları bize aktardıkları için teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii ki pek çok çalışma gerçekleştirilmiş gördüğüm kadarıyla. Hatta, benim bugün önermeyi düşündüğüm bir çalışmamın da geçmişte gerçekleştirildiğini gördüm.

Şimdi, bence buradaki en büyük sıkıntı, biraz önce gerçi Jülide Hanım da söz etti birazcık, bir parça ama, burada yapılması gerekenin ben en çok uygulamada geçerliliğinin sağlanması olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, örneğin, benim Türkiye açısından çok önemsedğim bir proje var, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışması. Türkiye’de de Eskişehir Büyükşehir Belediyesi olarak ilk bu konuda çalışmalar gerçekleştiren ve bizzat benim öncülüğünü üstlendiğim bir projeydi bu ve Birleşmiş Milletler UN Women’ın Türkiye ayağıyla çok güzel çalışmalar gerçekleştirdik ve uygulamada da başarılı sonuçlar aldık biz bu konuda. Bütün daire başkanlarımızı eğittik, işte, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu kurduk, tüm belediye başkanlarımızın, valinin imza koymasını sağladık bunlara ve gerçekleştiriyoruz, gerçekten de bütçelemeye bunu uyguluyoruz.

Şimdi, gördüğüm kadarıyla, proje çalışmaları yapılmış fakat bizim yapmamız gerekenin bunun aslında Türkiye Büyük Millet Meclisinde yasama organı olarak yasalarda işlerliğini sağlamak olduğunu düşünüyorum. Şimdi, geçtiğimiz dönemde, sanıyorum yine medyada bir çalışma yapılmış medya üzerine. Bildiğiniz gibi, kadına yönelik özellikle sosyal medyada, internet gazeteciliğinde, yazılı basında, sözlü basında kadını aşağılayan, işte, toplumsal yaşamdan uzaklaşmasını sağlayan ya da öneren çok fazla yayın yer alıyor. Bakın, dün bir yayın vardı, 25/7/2018 tarihli, Vehbi Kara, Yeni Akit gazetesi yazarının -bir köşe yazarı- yazısı, sizlerle paylaşmak istiyorum, tabii uzun bir yazı ama ben özellikle bazı noktaların altını çizdim: “Zorunlu olmadıkça kadının çalışma hayatına sokulması ne dinen ne de örflerimize göre uygun değildir. Kadınlara karşı bir şey kazandırmadığı gibi, aynı zamanda bir insanlık hakkı gaspıdır.” Araları atlayarak okuyorum süre kısıntısı nedeniyle. “Kadınlar yuvalarına döndüğü takdirde hürmet görecektir. Bu nedenle, hayasını muhafaza ettiği ölçüde kadın güzel, değerli ve saygındır.” Yine araları atlıyorum. Peygamberimizin hadislerinden söz ediyor, devam ediyor “...ya da seküler yaşamında yaptığı ahlaksız eğlencelere kapılmış kadınların yalancı hâllerine kanmayalım.” Ve yine aralarda çok fazla açıklamalar var. “Çok samimi arkadaşlıklar, dostluklar ve iş yaşamındaki dayanışma, bir güzel kadının aralarına girmesiyle birlikte derhâl bitiverir. Bir daha ara ki o eski zevkli çalışma ortamı bulunsun. Kadınların çalışma hayatına girip erkeklerle fink atması...” gibi tanımlamalarla devam eden ve son derece kadınları aşağılayıcı ve erkeklerin de sanki görüşüymüşçesine birtakım tanımlamalarla devam eden bir yazı.

Şimdi, ben gördüm, Değerli Komisyon geçen yıl bununla ilgili bir çalışma yapmış ama bunun sonuçları ne? Şimdi, tabii, biz Komisyon üyeleri olarak bunlara da ulaşıp -geçen hafta belli oldu, seçimlerimiz yapıldı ama bir hafta boyunca çok yoğun çalıştığımız için- çok fazla geçen yılki çalışmalara da bakma şansımız olmadı. Tüm bu yapılan çalışmaların nasıl sonuçlandığı, nasıl etki ettiği, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmaları hakkında çok fazla bilgi edinemedik.

Şimdi, benim esas önemsedğim nokta, bu örnekleri şunun için verdim: Bizim yaptığımız çalışmaların uygulanabilir olması konusunda bir alt komisyon kurmamız gerektiğini ve bunun yasama organında, direkt karar mekanizmasında yer almasını sağlayıcı bir çalışma yapmamız gerektiğini düşünüyorum. Şimdi, verilen tepkiler de ne olacak? Şimdi diyelim ki bizim bir çalışmamız var, son örnekten yola çıkarsak medyada cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik. Şimdi böyle bir yazı var. Köşe yazarı, evet, “İfade özgürlüğü var.” diyoruz ama ifade özgürlüğü ne yazık ki her alanda yok bildiğiniz gibi ülkemizde. Bazı gazetecilerimiz tutuklu hâlen ifadelerini özgürce söyledikleri için ama bazıları da kalkıyor son derece rahat biçimde ifade özgürlüğünden yararlanarak bunları söylüyor. Mesela biz KEFEK olarak bu ve bu benzeri yazılara ne tür önlem alıyoruz, ne yapıyoruz, nasıl bir refleks gösteriyoruz? Ya da çalışılmış, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, biz bunu oluşturduğumuz

bütçe... Gerçi, biliyorsunuz, bütçeyi de artık biz yapmıyoruz, Cumhurbaşkanlığı yapacak ama en azından yapılması konusunda KEFEK olarak bir baskımızın olması lazım kadınların da bu bütçeden yararlanması açısından, eşit yararlanması açısından.

Şimdi, biz, kadını, tabii, hep böyle bir bağlam içinde... Mesela biraz önce arkadaşımız söyledi, “kırsalda kalkınma.” Evet, kırsalda kadının da kalkınması, rol alması çok önemli ama hep bir bağlam içinde. Oysaki kadın bir birey. Biz öncelikle KEFEK olarak kadının bir birey olduğunu kabul etmeliyiz, kadını aileden, çocuktan ve içinde bulunduğu tüm ekonomik ve sosyal bağlamlardan farklı olarak, bir birey olarak ele almalıyız ki kadına gerçekten fırsat eşitliğinin sağlanmasına da Komisyon olarak bir yararımız olsun. Esas önemli bunu görüyorum ve bunu çok önemsiyorum.

Şimdi yasalar yapılırken de belki şöyle bir önerim olabilir, bilemiyorum yani işlerliği... Şimdi, tüzük değişikliği bizim için önemli bir fırsat ki o da biliyorsunuz yani, açtık Türkiye Büyük Millet Meclisini, İç Tüzük değişikliği yapmadan birden torba yasaları yapmaya girdik. Oysaki önce İç Tüzük’ümüzü değiştirmemiz gerekiyordu. İç Tüzük’te böyle bir çalışma yapılabilir yaz boyunca. İç Tüzük’te, bizim Komisyonumuzun yapılacak tüm yasalarda etkin olarak rol almasını sağlayıcı birer temsilci verebiliriz ya da belki bize yasalar gelir, biz KEFEK olarak inceleriz, ondan sonra görüşlerimizi bildiririz, kadın açısından nasıl rol alınacağını, yani kadına nasıl etkileri olacağını ve kadının bundan nasıl fırsat olarak yararlanabileceğini daha etkin olarak konumlandırabiliriz. Dolayısıyla, yani, hani, birtakım çalıştayları yapıp, işte, yurt dışına gidip yerinde uygulamaları görüp... Tabii ki bunlar çok anlamlı ama bunları ihtiyacımız olan uygulamaya, yasalarımıza sokmak ve ardından da uygulanmasının takipçisi olmak, en önemsememiz gereken konu bu. Yani yaptırım anlamında KEFEK olarak bunu başarabilirsek Komisyon olarak varlığımızın da bir anlamı olur. Biz de, kadınlar -erkek üyelerimiz de var, biz kendilerine de teşekkür ediyoruz bizlerle birlikte oldukları için bu Komisyonda- dolayısıyla hem gönül rahatlığıyla çalışırız hem bir işe yaradığımız oluruz, sonuçlarını görürüz, mutlu oluruz.

BAŞKAN – Hocam, süreyi hatırlatacağım. Kusura bakmayın, çok tarzım değil böyle bir şey ama...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Tamam, ben süremi çok aştım herhâlde, gösterdiğiniz anlayış için teşekkür ediyorum.

Yani bu konuda elimizden geleni yapmayı isteriz.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Züleyha Hanım, buyurun.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Merhaba diyorum öncelikle. Ben önceki toplantıda yoktum, bu toplantıda katılmış oldum.

Komisyonumuzun çok önemli bir komisyon olduğunu düşünüyorum. Neredeyse aslında bütün komisyonları kesen bir komisyon çünkü hangi alanda düzenleme yapılırsa yapılsın ya da yaşamın hangi alanında bir sorun olursa olsun bunun muhakkak kadına değen bir yanı var. O yüzden, bizim, “şu alan, bu alan” diye sınırlama olmaksızın aslında hayatın her alanında, sağlığından, eğitiminden, siyasetinden, işte, tarım alanından, ekoloji alanından, engelliler alanından her noktada kadına dair bir erkek egemenliğiyle karşı karşıyayız, erkek egemenliğinin sonucu olarak da kadın ezilmişliğiyle, kadına yönelik şiddetle ya da başka tür müdahalelerle karşı karşıyayız. O nedenle, işimizin zor olduğunu ve çok yoğun olması gerektiğini düşünüyorum. Buradan sonraki planlama nasıl olacak bilmiyorum tam olarak ama Meclisin tatile girmesinin bizim tatile girmemizi gerektirmediğini, hatta çok daha yoğun çalışmamız gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Biz de öyle düşünüyoruz.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – O yüzden buna yönelik bir hızla belki planlama çıkarmak gerekir diye ilk önerim bu olacak çünkü gerçekten kadınların hayatları çok zor, bizim hayatlarımız çok zor. Yaşamın her alanında erkek egemenliği çok daha fazla artıyor, her seferinde bir şekilde erkek tavırlarla, erkeklerin kadın düşmanlığıyla ya da kadın düşmanı, biraz önce arkadaşımızın okuduğu yazıdaki gibi, medya alanından, başka alanlardan kadın düşmanı sözlerle sürekli karşı karşıya kalıyoruz. Özellikle bu tarz kurulan sözlerin tabana, aşağılara yansımaları, topluma yansımaları kadına yönelik ciddi şiddet ve kadını dört duvar arasına kapatmaya yönelik tavırlara, tutumlara dönüyor. Bu açıdan, uğraşmamız gereken alan çok fazla maalesef.

O nedenle, bugün için ben hemencecik iki dakika, üç dakika süre içinde bir Komisyon, alt komisyon önerisi ya da bir konu başlığı önermek istemiyorum. İlk olarak şunda ortaklaşabilirsek çok sevineceğim: Tatil demeden, ara demeden bu meselede yoğunlaşıp sürekli çalışabilir miyiz, bunun zeminini örebilir miyiz?

BAŞKAN – Bunun kararını aldık zaten. Geçtiğimiz toplantıda bunun resmî olarak da kararını aldık.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Ben yoktum ve tutanaklarını görmedim.

BAŞKAN – O sayede toplanabildik zaten.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Bugün gerçekten çok güzel oldu. Çünkü ben gelmeden önce, acaba tatil dolayısıyla bizim Komisyon da yapmayacak mı toplantısını diye sorarak geldim ama yapılmış olmasını gerçekten çok önemli buluyorum. Daha sık aralarla bir araya gelme, daha fazla birbirimize yol almanın önemli olduğunu düşünüyorum.

Evet, kadınlar cephesinin ortak bir zemini olduğunu düşünüyorum. Kadın mücadelesinin öznesinin kadınlar olduğunu düşünüyorum. Kadınların birey olarak tanınması gerektiğini, eş, anne pozisyonunun dışında tüm bu pozisyonlardan ayrı olarak kadınlar bir birey, kadınlar kendi mücadelesinin öznesidir diye düşünüyorum. O yüzden, kadın vekillerimizle, toplam olarak, birlikte bu mücadelede yol alacağımızı düşünüyorum. Diğer konularda daha sonra arada veya bir dahaki toplantıya kadar konu başlıkları ve komisyona önerilerimiz olacak, onları da daha sonra bildireceğiz.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz Züleyha Hanım.

Evet, Sera Hanım, buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Zaman çalmamak adına çok kısa konuşacağım. Öncelikle, ben de gerek tüm çalışanlarımıza gerek bu bilgilendirmeye gerek de UN Women'in değerli temsilcilerine bize verdikleri tüm destek için tekrar teşekkür ediyorum.

Sadece üç şey söyleyeceğim. Dediğimiz gibi süremiz çok kısıtlı, komisyonların alt başlıklarıyla ilgili olarak sanıyorum daha sonra uzun uzun tartışma fırsatımız olacak hangi komisyonu kuralım, kurmayalım...

BAŞKAN – Mutfak çalışması yapacağız, biz sizlerin biraz kanaatlerini alalım, yolumuzu ona göre biraz belirleyelim ve sizlere öyle sunalım istediğimiz için.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Sevgili Başkan, bu üç konuda benim bir kanaatim olacak, bildirmek istediğim.

Bunlardan birincisi, elbette bir avukat olarak yargıda eşitsizlik; bu bahsettiğimiz kadına şiddet olsun, çocuğa şiddet olsun vesaire olsun, aslında ataerkil bir toplumda değil ataerkil bir dünyada yaşıyor olduğumuzun bilinciyle, bütün kurumlarımızda ne yazık ki erkek egemen bir şekilde düzenlenmiş durumda, yargımız da bunun içerisinde. Bu yüzden yargının üzerindeki bu ataerkil baskının belki önlenmesi ve bu konuda farkındalık yaratılması için bir çalışma yürütülebilir kanaatindeyim.

İkincil olarak eğitim. Yani bu konuştuğumuz şeyler, bütün bu çıkan sonuçlar, baktığımız zaman, aslında semptomlar, belirtiler ve kaynağı değil hiçbir sorunun. Bütün kaynağı eğitimden geçiyor. Kız çocuklarının eğitimi konusunda özel olarak bir çalışma yürütürsek, bundan belki beş yıl sonra değil ama on beş yıl sonra bugün uğraştığımız bu sorunların hiçbirisiyle uğraşmayabiliriz yönünde naif bir umut taşıyorum ben hâlâ.

Üçüncül olarak da Oyuncular Sendikasının ve Sinema Televizyon Sendikasının kurucu avukatıyım ben. Sürekli olarak bu sektörlerde çalışan ve bu sektörlerde faaliyet gösteren bir avukatım ve dünyada bundan iki sene önce çok büyük bir tartışma başladı hatırlarsanız kadın ve erkek arasında ücret eşitsizliğine dair. Bu, sadece geri kalmış, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde değil, en gelişmiş toplumlarda da karşımıza çıkan ve yüzleşmemiz gereken bir sorun. Hollywood yıldızlarının arasında bile bir ücret eşitsizliği durumu var. Bunu tabii ki sadece kültürel ve sanatsal alanlarda faaliyet gösteren insanlar için değil, bütün kadın ve erkek çalışanlar ve hatta belki LGBT bireylerin maruz kaldığı çalışma hayatındaki olumsuzluklara dair değerlendirmek gerektiği kanaatindeyim.

Artı olarak da az önce Sayın Başkanın ifade ettiği, Komisyonumuza görünürlük kazandırmak açısından kültürel ve sanatsal faaliyetler üzerinden yola çıkıp, bu alandaki kadın arkadaşlarımızın desteğini alırsak Komisyonumuzun da görünürlüğünü artırabiliriz kanaatindeyim. Siz bakanlık yaparken de çok gelip gitmiştik Çalışma Bakanlığına, bizimkiler de ilgilidir bu konularla, partilerüstü bir komisyon olduğumuz için de seve seve destek verecekleri inancındayım, bunu da ifade etmek istedim.

Asıl şunu söylemek istiyorum ama sizden rica ediyorum: Dediğimiz gibi çok fazla okuma var, komisyon raporlarına falan bakmaya çalıştım ben de ama içinden çıkamadım, cehaletimizi ve çaylaklığımızı mazur görün.

Siz bu işin uzmanısınız ve bu işin içindesiniz. Acil olarak -gelene kadar, ekim ayına kadar biz de dersimize çalışalım- bize bir okuma listesi, bu raporlardan öncelememiz gereken liste... Amerika'yı yeniden keşfetmeye de gerek yok çünkü.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Aslında web sayfasında bütün raporlar var, hepsi var ama biz mail olarak da size o linkleri göndereyim, tamam. Bugünkü sunumları da mail atalım. Faaliyet raporlarını yollamıştık zaten.

Peki, tamam, teşekkür ediyoruz Sera Hanım.

İmran Bey, buyurun.

İMİRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, değerli üyeler, çok kıymetli misafirler; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Uzatmaların da farkındayım ama vakti çok iktisatlı kullanacağım. Komisyonun 26'ncı Dönemde de üyesiydim. Birçok konu Komisyonumuzda görüşülüp Genel Kurula sevk edildi, faydalı çalışmalar oldu.

İnsanlık toplumu sadece kadınlardan değil, sadece erkeklerden de değil, hem kadınlardan hem de erkeklerden oluşmaktadır. Hem kadınların hem de erkeklerin birçok sorunları vardır ve bize ulaştırılan, bizim tespit ettiğimiz birçok konular vardır. Bunları ileriki toplantılarda gününe ve gündemine göre sizlere sunacağım.

Aile içi şiddet, boşanmalar ve bunun getirdiği olumsuz sonuçlar, nafaka sorunu bunlardan sadece bir kısmı. Boşanmalar neticesinde ortada kalan çocuklar ve onların geleceği de işin bir başka yönü.

Erken yaşta evlilik konusuna biraz fazlaca dokunmak istiyorum ama vaktim de çok dar. Konu ülkenin kanayan bir yarası. 3 bin kişi bu meseleden dolayı cezaevlerinde bulunmakta; kadınlar dul, çocuklar sahipsiz, babasız, annesiz kalmış durumdadır. Bu konu Komisyonumuzda görüşüldü, Genel Kurula da getirildi ama Genel Kurulda sadece istismarcısıyla evlilik gibi bir yana çekildi, hâlbuki konu bundan ibaret değildi. Konuya sadece bu yönüyle bakacak olursak şuradaki toplantılarımız fil dişi kulelerde oturmak anlamına gelir. Toplum kesimleri çok geniş, sorunları çok derin. Bu sorunların en derinlerinden biri de bir vakamız vardır, tarihten beri geleneklerimiz var, kültürümüz var. Geleneğimizden, kültürümüzden kaynaklanan bir erken yaşta evlilik konusu da söz konusu. Bu iş, evleniyorlar, evlendikten sonra...

BAŞKAN – Bir yanlış anlaşılma olmasın. Konuyu, geçen seneki tartışmayı belki bilmeyenler olabilir. Genel olarak erken yaşta evliliklere karşıyız ancak orada 3 bin kişiyle alakalı durum farklı. CHP Grubu... O dönem MHP Grubuna da geldi arkadaşlarımız. Bu konudaki durum biliniyor aslında.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Komisyonla çalıştığımız bir konu Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Komisyonla çalışılmış, STK’lerin katkı sağladığı bir şey. Metin üzerinde anlaşamamak ve metin üzerindeki yanlış bazı anlaşmalar sebebiyle yani şey yapılamamış ama bu 3 bin kişinin durum farklı. Genel olarak erken yaşta evliliğe karşıyız.

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Evet Başkanım, erken yaşta evliliği asla tasvip etmiyoruz ama bir kereye mahsus bu kanayan yaranın da bu Meclis tarafından, bu Komisyon tarafından çözülmesi gerekiyor. Aksi takdirde yara derinleşerek müzminleşecektir. Bu sorun önümüzdeki bir sorundur, gündemimizde bir sorundur. Aynen bu konu, erken yaşta evlilik konusu istismarcılarıyla evlilik anlamına indirildiği gibi, bir diğer konu da nüfus ve vatandaşlık konusu, yasası, 46 maddelik yasa getirildiğinde bu yasanın sadece 6’ncı maddesinde yer alan müftülere nikâh kıyma yetkisinin verilmesi gibi bir konuya indirgenmesi oldu. Hâlbuki 46 madde vardı bu yasada, çok faydalı bir yasaydı. Yasa çıkarıldı, milletimiz, insanlarımız, kadın-erkek hepimiz bundan fayda gördük. 6’ncı maddeye uygun şekilde müftülerimiz de şu anda nikâhları kıyıyorlar ve Türkiye de yıkılmadı, çok da güzel şeyler oldu. Yani istisnaların üzerinde... Ben kendim de bir müftüyüm, vakıyı çok iyi biliyorum, toplumu çok iyi tanıyorum. Millet çok memnun, halkımız bu işten de çok memnun oldu.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hangi halk yani? Halkımız derken...

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Türkiye halkı.

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – Çoğunluk.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Mesela ben memnun değilim.

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Türkiye halkı sadece sizden ibaret değil, bizden de ibaret değil.

BAŞKAN – Bence şöyle yapalım: Herkes görüşünü söylüyor, bu toplantı...

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Ve bu çağdaşlığın da gereği. Çağdaş ülkelerde nikâhlar kadın-erkeği ilgilendirdiği için kiliselerde kıyılıyor, dünya yıkılmadı. Çağdaşlığın da bir gereği bu.

BAŞKAN – İmran Bey, bir şey söyleyeceğim. Şöyle konuşmuştuk biz: Gelecek dönemde ele alacağımız konularla ilgili... Bu konuyla ilgili hangi aşamayı ele almamız gerekiyor gelecek dönemde?

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Yani bu 3 bin kişinin şu anda bir vakıayla...

BAŞKAN – Bu, tamam, onun notunu aldık.

Herkes görüşünü söylüyor, daha önce de söyleyenler oldu, o yüzden bu toplantı böyle herkesin fikrini söylediği... Sonraki toplantılarda karşılıklı tabii ki bu konuları... Bir de süre sınırimız da var tabii.

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Tabii görüşümüzü söylüyoruz ve çok rahatız, kimsenin kimseye burada bir etkisi, baskısı da olamaz, hepimiz halkımızın temsilcileriyiz burada. Kimse kimsenin memuru değil, biz halkımızın temsilcileriyiz. Halkımızın sorunlarını burada açık yüreklilikle gündeme getiriyoruz ve getireceğiz.

Bu 3 bin kişi konusu çok önemli çünkü kanayan bir yaramızdı bu. Yurt içi ve yurt dışı toplantıları çok önemsiyorum. Bu toplantıların geneline de katıldım hem yurt içinde hem yurt dışında. Orada gördüğümüz, karşılaştığımız konular oldu.

Bir misal vermek istiyorum. Kadın sorunları sadece Türkiye’de yaşanan sorunlar değil. İsveç’te kadın uzmanlarının bize verdiği bilgiye göre, İsveç kadınlarının yüzde 42’si fiziki şiddete uğramaktadır; duyurulur. İsveç’te kadınların yüzde 42’si fiziki şiddete uğramaktadır. Bu sorun sadece Türkiye’nin sorunu değil, dünya kadınlarının sorunu. Netice itibarıyla, bu Komisyonumuz gerçekten...

BAŞKAN – Öyle, zaten farklı bir iddia yok. Sayı az olduğu için, -erkek sayısı- size biraz süre konusunda pozitif ayrımcılık yaptım ama daha fazla yapmayalım isterseniz. Toparlarsanız sevinirim.

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Sağ olun, teşekkür ederim.

Ben de hemen sözümü noktalıyorum.

Herkesi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Gülender Hanım, buyurun.

ZEMZEM GÜLENDER AÇANAL (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; Komisyonumuzun bugünkü toplantısının hayırlara vesile olmasını diliyorum. Başta Emre Bey olmak üzere sunumların çok faydalı olduğunu düşünüyorum.

Sayın Başkanım, ben notlarımı almıştım, gerçi siz de söylediniz ama ben de bunu söylemek isterim. 23’üncü Dönem, 24 ve 26’ncı Dönemde müracaatların 80’den 60’lara düştüğünü görüyoruz. Bu, aslında sorunun çok olduğu fakat bu Komisyondan kimsenin çok haberdar olmadığı izlenimini oluşturuyor.

BAŞKAN – Orada da tabii, 15 Temmuz ara dönemlerin etkisi var yani o yanlış geçmesin kayıtlara.

ZEMZEM GÜLENDER AÇANAL (Şanlıurfa) – Bu nedenle yeni dönemde Komisyonumuzun tanıtımına biraz daha önem vermemiz gerektiğini düşünüyorum.

Ayrıca, çok kısa iki noktaya da değineceğim. Süresiz nafakayla ilgili telefonlarımıza çok fazla mesaj geliyor. Bir de benim bölgemde çok önemli olduğu için hatta seçim gezilerinde önümüze çıkan bir sorundu bu, Suriyeli göçmenlerle ilgili. Çünkü Urfa’da 2’nci, 3’üncü, hatta 4’üncü evlilikler yapılıyor 15 yaşındaki kızlarla. Dönüp baktığımızda her hâlükârda iki tarafta da yine mağdur olan kadın; ilk eş de, 2’nci, 3’üncü eş de. Bu konularla ilgili de çalışma yapmak isteriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ediyoruz.

Nevin Hanım, buyurun.

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – En kısa sürede söyleyeceğim, teşekkür ediyorum.

İlk önce sunumlardan dolayı ben de teşekkür etmek istiyorum.

Sadece İmran Bey'in değindiği konuyu ayrı bir paranteze alarak katkı veren arkadaşlarımın görüşleriyle hemfikir olduğumu ifade etmek istiyorum. Benim aldığım başlıklarda da hemen hemen benzer konular olduğu için farklı olanları ifade etmeye çalışacağım.

Sizin Çalışma Bakanlığı tecrübenizin de bize çok büyük katkısı olacağına inanarak özellikle ekonomik kalkınma noktasında, kadın iş gücünün ekonomiye kazandırılması noktasında ne tür çalışmalar yaparız bilmiyorum ama başlıkları sadece hızlıca geçmek istiyorum.

Yine, istihdam açısından en büyük paya sahip gündelikçi işçiler ve kadın tarım işçileri, bunların sorunları bir şekilde öncelenebilir. Üst düzey kadın yöneticilerimiz, cinsiyet olarak bu ücret eşitsizliği...

Benim farklı olarak söylemek istediğim, Türkiye'de Diyanetin etkisi. Belki bu söyleyeceğim şeyler çalışılmış da olabilir, ben de raporlara göz atmaya çalıştım ama zamanım yettiği sürece. Diyanet Teşkilatının hem insan kaynağı noktasındaki gücünü hem de halk üzerindeki etkisini gözeterek özellikle çocuk istismarı ve kadına şiddet konusunda bizim ciddi bir paylaşımımız ve çözümün etkin bir ayağı olacağımıza inanıyorum. Belki çalışmalarımız noktasında Komisyona eşlik etmesinde bir şey var mıdır prosedür olarak bilmiyorum ama bir şekilde Diyanetten de faydalanabileceğimiz...

BAŞKAN – Kurum ve kuruluşlarımızı çağırıp, onlardan sunum alıp onların çalışmalarında ne yönde ilerleyebileceğiyle ilgili katkılarımızı sunacağız tabii ki.

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Onların çok ciddi bir farkındalık oluşturacağına inanıyorum.

KEFEK'in görünürlüğüyle ilgili olarak da bizim ciddi bir akademik çalışma grubumuz var, birçok meslek dalından genç arkadaşlarımızla çalışıyoruz. Onların yaptığı çalışmalardan sadece birkaçını hızlıca okumak istiyorum.

Yine, çocuk istismarının öncelikli konularımızdan biri olması gerektiğine inandığım için, kamu spotu, çizgi film... Benim 5 yaşında 3'üncü çocuğum ve evde TRT Çocuk'tan başka bir şey seyretmiyoruz. Buralarda bu tür çalışmalar yapılabilir. Tablet oyunları TÜBİTAK'la birlikte çalışılabilir. Polis, hemşire, imam, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Diyanetle iş birliği içerisinde hizmet içi eğitimin bir parçası olarak planlama yapılabilir. Aile hekimlerinin çocuk istismarı bilgilendirmesi yaptıklarında performans puan, Sağlık Bakanlığı performans değerlendirmesi birimiyle iş birliği içinde çalışılabilir. Millî Eğitim dersleri söylendi, konulabilir, beden koruma dersi olarak değerlendirilebilir. Camilere ve Diyanete afişler yine KEFEK'in organizasyonu olarak yapılabilir. Kameralar, acil çağrı butonları Belediyeler Birliğiyle bir proje kapsamında değerlendirilebilir. Var mıdır bilmiyorum ama bir telefon hattı, Cumhurbaşkanlığı bünyesinde istismar hattı... Belki de var, kullanılıyor mu, aktif mi, revize edilebilir mi? Bir de aile hekimi, çocuk psikologları, aile ve PDR'cilerin gizli tanıklığıyla ilgili Adalet Komisyonu ile birlikte gizli tanıklık için yasal çalışma belki yapılmıştır, yapılıyor, dediğim gibi eksik olabilir. Bizim kendi el broşürlerimiz olabilir Komisyon olarak. Bu da bizim toplumda ve kamuoyunda görünürlüğümüzle ilgili ciddi katkı sağlayacaktır diye farklı olanları ifade etmeye çalıştım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Ben çok kısa bir şey söyleyebilir miyim, bir saptama yapabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Şimdi, ben bütün arkadaşlarımızın sözlerine katılıyorum yani Komisyonumuz da yapmış çalışmaları fakat bir şeyin ayırına varmamız gerektiğini düşünüyorum bu Komisyonunda.

Şimdi, bu söylenen konuların her biri derya deniz. Mesela medya konusu öyle, işte, Diyanetle ilişkiler konusu öyle, işte, çocuk evlilikleri öyle. Şimdi, mesela çocuk konusunu zaten... Yani ben burada neden bir çocuk komisyonunun, daimi çocuk komisyonunun kurulmadığını da anlamış değilim. Yani İç Tüzük'ün 20'nci maddesi gereği ayrıca bir çocuk komisyonunun olması gerekir, daimi çocuk komisyonu. Yani kadın bağlamından kurtarılmalı bence de çocuk. Yani çocuk üzerinde çalışmamalıyız biz, ayrı bir çocuk komisyonu çalışmalı o konuyu.

Mesela arkadaşımın dediği gibi medya. Medya konusunda bildiğim kadarıyla herhâlde 20'nci maddede basın da var değil mi? Basın izlemeyle ilgili bir komisyonumuz var herhâlde değil mi? Basınla ilgili bir komisyon var.

YASAMA UZMANI EMRE TOPAL - Medyayla ilgili vardı efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Evet.

Şimdi, mesela o çalışmada biz, işte, ya temsilci vermeliyiz ya da çıkaracakları yasalardaki etkisini izlemeliyiz. Ya da, işte, kırsal gelişme, onlar çıkartmalı, biz incelemeliyiz, temsilci vermeliyiz. Yani bizim çalışmalarımız öyle olmalı, direkt kadın üzerine olmalı. Değilse biz bu konuları bir yılda bitiremeyiz.

BAŞKAN - Az önceki bir temsilcimiz de söyledi, kadın konusu her alanı yatay olarak şey yapan... Her alanı ana akımlaştırmayla bizim yansıtmamız gerekiyor.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Aynen öyle, çok doğru.

BAŞKAN - Tek başına kadın değil, bütüncül bir bakış açısının ortaya konmasını sağlayabilirsek ancak başarılı sonuçlar elde edebiliriz diye düşünüyorum.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Doğru, çok haklısınız.

BAŞKAN - Bunlar kurulacak alt komisyon başlıklarıyla ilgili, onların altında her konu zaten raporlaştırılıyor.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Onun için onu şey çalışalım diyorum.

BAŞKAN - Hükûmetin de bu alanda geçmişten bu yana birçok söylenen şeyi de aslında var. Çocuk istismarı konusunda da zaten bir araştırma komisyonu çalıştı, çok ciddi çalışmalar yaptı. Diğer taraftan, geçtiğimiz dönem -artık yok- işte, Başbakan Yardımcımızın Başkanlığında, Recep Akdağ Başkanlığında ilgili tüm bakanlıklar dediğiniz bu konularla alakalı bir eylem planı hazırlığı yaptı. Herhâlde bu dönem bunlar peyderpey uygulamaya... Ki çoğu da zaten hayata geçmiş.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Benim söylediğim o Jülide Hanım.

BAŞKAN - Her alanla ilgili bir söz söylememiz gerekiyor kadının olduğu.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Ben katılıyorum, bakın, tabii ki çok çalışma yapılıyor yani ona saygı da duyuyoruz. Hani, onunla ilgili olumsuz en ufak bir görüşümüz yok.

BAŞKAN - Onlar oturacak zamanla alt komisyonları kurdukça...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Mesela o eylem planı yapıldı diyelim, o eylem planında kadına bakalım. Yani kadını o eylem planı nasıl etkiliyor? Bizim görevimiz o olmalı. Ya değilse, biz kalkıp, işte, mesela ben gördüm...

BAŞKAN - Aslında bizim görevimiz, sadece bakışımız da uluslararası mevzuat bağlamında -öyle değil mi- bir tarama yapmak. Türkiye'nin kabul ettiği o sözleşmeler, Anayasa'daki o çerçeve kapsamında bir bakış. Ama biz, işte, alt komisyonlarla alanımızı genişleteceğiz inşallah.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Bir şey söyleyebilir miyim?

Çocuk meselesinde ben de benzer bir yerde duruyorum. Bizim alt komisyonumuz olacak bir konu değil. Evet, biz bütün alanlara dair aslında muhatabız ama çocuğun kendisinin zaten bağımsız bir birey olarak... Kendi komisyonunun hatta kendi bakanlığının olması gereken bir şeyden bahsediyoruz. Sanırım arkadaşların anlatmaya çalıştığı bu.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Evet.

BAŞKAN - Bunları tartışırız bence.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Bir küçük cümleyle bitireyim mi?

Kadın meselesini tartışırken, çocuk bakanlığı da olsa, çocuk komisyonu da olsa tartışırken biz yine müdahale edeceğiz, yine bizimle ilgilenen kısmıyla tartışacağız ama bir birey olarak, ayrı bir varlık olarak, sadece kadınla özdeşleştirilmeyen bir varlık olarak çocukların kendisine dair bakanlığı olmuyorsa komisyonların olması gerektiğinden bahsediyorum.

BAŞKAN - Bu tartışmayı çok uzun sürdürmeyelim.

Çocuk konusunda da bir komisyon kurulmasıyla alakalı zaten görüşler, öneriler, geçmiş dönemde tartışmalar var. Bu, muhakkak ki İç Tüzük çalışmaları sırasında tekrardan değerlendirilecektir. Ama çocuğun içinde de şu anda kız çocuklarına yönelik yapılan bazı istismar vakalarımız çok geliyor.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – İşte o bağlamda biz müdahale...

BAŞKAN - Şöyle de söyleyeyim: Geçtiğimiz haftadan itibaren de...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Arkadaşlar, bakın, çocuğu da kız-erkek diye ayırmamalıyız. Erkek çocuğuna yönelik de Türkiye'de istismarlar çok fazla. Çocuk çocuktur, kızı, erkeği olmaz.

BAŞKAN - Yok, yok var, kadın boyutu diyoruz ya, hani kız-erkek diye de ayırmanın doğru olmadığını düşünüyorum, o ayrı. Yani çocukla ilgili de bir şekilde sözümüzün, tavrımızın, irademizin ortada olması gerekiyor ama bunu nasıl yapacağımızı önümüzdeki dönemde yine birlikte karar vereceğiz. Alt komisyon değil ama söylem olarak belki oluşturacağımız yaşanan vakalarla ilgili -yaşamayalım inşallah ama- sonuçta basın açıklamalarımız olacak, incelemelerimiz olacak, belki sahaya ineceğiz. Bunların şekli ve şemai, duruşu süreç içerisinde ortaya konacaktır.

Başka söz almak isteyen? Yok galiba.

Semiha Hanım'a da bir söz verip toplantımızı...

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) - Bir cümle ifade edeyim.

BAŞKAN – Buyurun.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) - Ben bütün konuşmaları özellikle dinledim, kurumsal hafıza gibi oldum, 24'üncü Dönemden bu yana hemen hemen tüm alt komisyonların birçoğunda görev aldım. Çok değerli fikirler ve görüşler var, konu başlıkları var. Mesela “Medya-Kadın” başlığında çalıştığımız alt komisyon raporunun birçoğu uluslararası sözleşmelerde aslında bizim de imza sahibi olduklarımız. Yani o basın ve medya içinden biri olarak da söylüyorum. Zaten yapmaması gereken, zaten uluslararası sözleşmelerde kendinin de imza koydukları bu rapor var. Çok ciddi bir emek var. Hemen altını dikkatle

çiziyorum. Bizim yaptığımız bütün çalışmalar da yani son yedi yıl içerisindeki çalışmalar da benim en son alt komisyon Başkanı olduğumda da muhalefet şerhi hiç olmadan çıkan başlıklar çünkü ortak akılla, ortak amaçla yola çıkılıyor.

Ben şimdi şöyle düşünüyorum: Mesela, mobbingi işledik, mobbing kanunun Türkiye’de ilk kez yayımlanmasıyla ilgili bir gerçeklik ortaya çıktı. Kadına yönelik şiddetle ilgili çalışma oldu Fatma Şahin’in Bakanlığı döneminde çok iyi mutfak çalışmalarıyla -Sayın Keşir de burada- hemen arkasından yine ortak imzayla 8 Martta ve Türkiye’de 6284’ün çıkmasıyla ilgili diğer ülkeler bazı gerekçeler sunarak kabullendiği hâlde Türkiye virgülü dahi değiştirmeden... Çünkü ortak hassasiyetimiz, bireyin gücü, kadının gücü yani bütün olarak insan hakları ve özgürlükler olarak baktığımız için onda da tek imzayla, ortak imzayla 24’üncü Dönemde çıkardık. Eşit işe eşit ücret, mesela Brüksel görüşmelerinde, tüm çalışmalarda...

Benim anlatmak istediğim -çok ayrıntıya girmeyeceğim- sonuç itibarıyla tüm milletvekillerimizin, hangi partiden olursa olsun, KEFEK bünyesinde bu masada görüşüp çok ciddi emek verdiği başlıklar, rapora dercettiği açıklamalar var ve raporlar da var. Dolayısıyla yeniden bu emeği çok kutsamadan yani devamında, bu çok değerli bir sorumluluk ve çalışmalardan elde edilen birikimler var. Bu dönemde bunun üzerine katabileceğimiz, uygulama örneklerindeki yanlışlıklarla... 6284 çok değerli bir yasa ama uygulamadaki hâkim kararları, bunlara baktığınız zaman yapılacak olanlar var. Süresiz nafaka, bir başka insan hakları ihlalinin ortaya çıkartan... O da yine uygulama hatalarıyla ilgili. Aile Komisyonunda, Boşanma Komisyonunda, bir önceki Şiddet Komisyonunda yaşadıklarımız hep aslında bunları gösteriyor. Dolayısıyla yeniden bir emek ve performans yerine acaba, bu çalışmalarda takılan yönleriyle ilgili iyi bir komisyon oluşturup, iyi bir alt çalışma yapıp acaba bu konuda alınan ve yapılması gereken kararlarla ilgili ne aşamadayız? Önce bir fotoğrafı görmek değerli olabilir mi? Bu bir.

İki: Mesela, bir yurt dışı Türkler çalışması raporunda -Emre Bey de hatırlayacaktır- bir kanun çalışmasıyla 10 binden fazla bekleyen dosya bir anda sıfırlandı. Zaten karşılıklı anlaşma yapılmış, yeniden Türkiye’de neden mahkeme açılınsın, değil mi? Kadının ve çocuğun, evlatlarının inanılmaz mağdur olduğu bir süreç, bir yasal düzenleme altındaki yönetmelikle sıfırlandı. O yüzden, ben bütün verilmiş emekleri, tüm partilerden bütün değerli milletvekillerimizin katkılarını çok önemsiyorum. Şimdiki dönemin, hele Değerli Bakanımızın, Kıymetli Başkanımızın Başkanlığında çok umutla... Acaba, artık 3 dönem sonrası, İnsan Hakları, farklı yerlere mi gideyim dedim ama burada yeniden olmak çok değerli, çok mutluyum ben, çok güzel ve güçlü bir kadın ve beyefendi portföyünün olduğu... Bu, fırsat eşitliği, sırf kadın komisyonu olarak da algılamak doğru değil.

Ben hayırlı olacağına inanıyorum. Yeni katıldım, ilk kez, ilk toplantıdayım. Değerli Başkanın Başkanlığında inşallah güzel sonuçlar olacaktır. Bu iki ayrıntıya dikkat çekmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Semiha Hanım, buyurun.

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) - Kıymetli Başkanım, kıymetli arkadaşlar; öncelikle ben İmran Vekilimizin bahsetmiş olduğu konuyla ilgili söz aldım.

Bu, 3 bin aileye yakın çocuk yaşta evlilikten benim seçim bölgemde de ciddi manada mağdur olan ailelerimiz var. Ben bire bir evlerine de gittim, 5-6 aileyle görüştüm. Genelde bu evlilikler de anne ve babanın çok fazla rızası olmadan gelişmiş, herkes kendine bir yuva kurmuş, hatta birçoğu resmî nikâhını yapıp iki üç çocukları var, daha sonra bir şikâyetten veya bir tespitten dolayı erkek alınıp hapse konulmuş. En az sekiz yıl, dört ay ve on iki-on üç yıla kadar da hapis cezasıyla cezalandırılmış. Şimdi oradaki kızımız veya annemiz çocuklarıyla birlikte ortada. Her iki babanın anne babası da normalde

bu evliliği tasvip etmediği için kızı sahip çıkmıyorlar. Yani bu noktada ailelerin ciddi bir mağduriyeti var. Tabii ki konunun çerçeveleri... Aile bağı kurulmuş, çocukları var, resmî nikâhları var, işini gücünü kurmuş ailelerinin zaten sayıları belli. Bunların tespit edilerek çok kısa zamanda bunlarla ilgili bir düzenlemenin yapılması cidden elzem.

BAŞKAN – Biliyorsunuz, bunlar zaten yayınlandığı için...

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) - Yani bunu bizim gündemimize almamız gerekiyor. Bir defaya mahsus -bu şartları oluşturan, zaten şartlar belli- gündemimize alıp Meclis açıldığı zaman da gerekli çalışmayı yaparsak... Böyle bir beklenti var benim seçim bölgem Sivas'ta da.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Bu konularla ilgili sivil toplum örgütleriyle, ilgili kurum ve kuruluşlarla daha önceki çalışmalar üzerinde tekrardan bir birlikte çalışmaya ihtiyaç olabilir. O yüzden, kısa bir süre değil, tekrar olgunlaştırılması ve yine... Konunun sorun olarak zaten tespiti herkes, her kesim tarafından yapılıyor, çözüm konusu da tekrardan tabii ki önümüzdeki dönemde bakılabilecek alanlardan biri olacaktır diye düşünüyorum.

İmran Bey, buyurun.

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; ismim anıldığı için bir söz hakkım doğdu.

Benim söylemek istediğim şu: Toplumumuza ve toplumumuzun sorunlarına objektif bakmamız gerekiyor. Aksi takdirde, alacağımız kararlar havada kalır. Toplum mühendisliğine soyunanların da hiçbirisi başarılı olmadı çünkü toplum bir vakiadır, toplumun yaşadığı sorunlar var, toplumun değerleri var. Objektif olalım, objektif bakalım, sorun çözelim diyorum.

Herkese saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – İnşallah.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) - Küçük bir önerim olacak. Toplantı düzeni için planlama daha önceden belli olursa, hani bir gün kala, iki gün kala değil...

BAŞKAN – Siz geçen toplantıda yoktunuz.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) - On beş dakika kala haber verilmişti, o yüzden mümkün olmadı yani.

BAŞKAN – Geçen toplantı mı?

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) - - Evet, evet, öyle oldu.

BAŞKAN – Genel Kurulda ilan ediliyor ya, onun usulü öyleydi.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) - Bir de şu var: İki gün olması gerekmiyor. Bizim işimizi kolaylaştırması açısından belki daha sistematik, daha belirli günlere toplantıları koyarsak, bir öncesinden bilirse ki bizim şu gün toplantımız var, katılımı daha güçlü kılar diye düşünüyorum. O açıdan, düzenli toplantı önerim var.

BAŞKAN – Bu öneri kıymetli ama biz geçtiğimiz hafta ilk toplantımızı muhakkak bir yapalım diye arkadaşlarımızla birlikte konuşmuştuk bu hafta için. Meclisin de gelecek hafta tatile girecek olması zaten ve daha da erken oldu, normalde bugün de çalışacaktı Meclis. Tatil olmasına rağmen erteledik, iptal etmedik. Tabii ki de çok daha öncesinden gündemimiz ve ilgili belgelerimiz Komisyon üyelerimize iletilerek toplantılarımız yapılacaktır. Ama bu toplantımızı geçtiğimiz hafta

konuştuğumuz için karar vermiştik, sadece gün belirlenmesi şeklindeydi. Buna tabii ki de hassasiyet göstereceğiz. Ayda değil belki daha sık aralıklarla yapmamızın gerekli olacağı bir dönem olacak diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyoruz katkılarınız için.

Biz okuma listelerimizi, geçmiş dönem Komisyon raporlarını, bu bağlamda, hafızamızdaki faydalı olabilecek dokümanları muhakkak ki sizlere ileteceğiz. Artı, Ayşe Keşir Başkanımızın, Vekilimizin Komisyon Başkanlığını yaptığı raporu önemsiyorum ben, ben de aldım, altını çizice tekrardan okuyacağım. Özellikle, bu belirtilen konuyla alakalı ortak akılla oluşturulmuş bir çözüm modeli de var aslında içerisinde. Bunlarla ilgili inşallah çalışmalarımızı yapıp ihtiyaç olması ya da ani bir durum çıkması hâlinde yine Komisyon üyelerimizi toplantıya çağırabileceğimizi, bu bağlamda, sürekli iletişimde olmamızın faydalı olacağını ifade ederek herkese iyi çalışmalar diliyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Karar vermedik değil mi?

BAŞKAN – Şöyle: Tabii ki bu süreç artık vekillerimizin saha çalışmalarının başladığı bir süreç olacağı için gündeme göre ya da süreç içerisinde bir grup oluşturabiliriz Whatsapp'ta, burada sürekli olarak iletişim içinde oluruz ama dediğim gibi bir durum olursa da ya saha çalışması ya da başka konularda, inşallah gerek olmaz ama... Bu süreçlerde biz Başkanlık Divanı olarak çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Teşekkür ediyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

Bu arada, CHP Grubumuz tarafından verilen önerilerimiz, önergelerimiz var. Bu önergeler gibi diğer parti gruplarımızın da önergeleri olursa bunları önümüzdeki süreçteki toplantılarımızda hep birlikte karara bağlayacağız diyorum.

Herkese iyi çalışmalar diliyorum.

Sağ olun.

Kapanma Saati: 13.30

